

VETO

ALGEMENE STUDENTEN RAAD

Weekblad. Jaargang 10, '83-'84. Nr. 3, dd. 13 oktober 1983.

V.u. Luc Baltussen, Van Evenstraat 2d, 3000 Leuven. Tel. 016/22 44 38.

Redakties steeds op donderdag om 20 uur (open voor ieder) op 't Stuc, E. Van Evenstraat 2d, 1ste verdieping. Artikels binnen op donderdag voor verschijning, advertenties op vrijdag voor verschijning.

Abonnementsprijs: 50 fr. (studenten), 150 fr. (niet-studenten), 350 fr. (steun). Te storten op rek. nr. KB 431-0079541-68 t.n.v. ASR-VETO, Van Evenstraat 2d, Leuven, met vermelding van 'VETO-abonnement' en evt. nr. studentenkaart.

VETO is een publikatie van de Algemene Studentenraad Leuven.

EN VERDER...

De kikkerpoel & het hoenderhok	2
Over katholieken en raketten	3
Plicht... Wát plicht?	4
SP: Veiligheidsplan!	5
Interview met Michel Uytterhoeven	6
Festivalperikelen	7
Veto sprak met Michael Clark	8
Rosas en Rosas	9
Carlotta Ikeda: 'Uit'	10
Strips: Canardo	10
ASR en fakulteiten kort	11
Zoekertjes	12
P. Janssens columnnt	12
Agenda	12

Studentenspeech in Gent Koehandel om vreemdelingen

“De studentenvertegenwoordigers zijn een groep met jeugdig enthousiasme en een klare kijk op de zaak...” sprak Stanislas Ossieur op de opening van het academiejaar in Gent, tijdens de studentenspeech. Wie meent in deze woorden een neo-liberaal windje te horen, zit goed. Even verder had S. Ossieur het over “rationeel afbouwen van de uitgaven van de universiteiten” (“sinterklaas kan niet blijven groeien”) en een van zijn lumineuze vondsten was: vreemdelingen uit de EEG die in België studeren uitsluiten, omdat ze in de weg van de Belgen lopen. Een uitspraak die van weinig dossierkennis getuigt, en een geur van koeilijken met zich meedraagt.

met praktika rijzen voortdurend problemen omdat de fakulteit niet genoeg proefdiëren kan betalen om de praktika naar behoren in te richten. Wat volgens Miguel Stevens lag aan “die Nederlanders”.

Ondertussen heeft Miguel Stevens het geschopt tot studentenvertegenwoordiger in de Raad van Beheer van de RUG, waar hij nu zetelt samen met Stany Ossieur, Dirk Vandeputte en Brigitte Caura. De eerste twee komen uit de FK-stal, Brigitte Caura was lid van de Progressieve Eenheidslijst bij de verkiezingen van vorig jaar. FK en PEL schieten overigens niet zo best op...

Zeer binnenkort moeten twee van deze vier mensen in de Sociale Raad (het orgaan dat de Sociale Sektor beheert) gaan zetelen. Stany Ossieur zetelt al in het bureau van de RvB.

Het is een kwasi uitgemeakt zaak, hoewel er nog geen verkiezingen zijn geweest op de Raad van Beheer, dat Miguel Stevens en Dirk Vandeputte met deze postjes zullen gaan lopen. Brigitte Caura blijft in de kou staan.

Toen we hoorden spreken over “vreemdelingen uit geïndustrialiseerde landen buiten” dachten wij uiteraard onmiddellijk aan Miguel Stevens. Hij geeft zelf toe de inspiratie geweest te zijn van deze paragraaf. In die speech eiste hij ook nog samen met kompanen Stany Ossieur en Dirk

Toen verleden jaar de serie over de Vlaamse unie in VETO verscheen belichtten wij al uitgebreid de problemen waarmee de RUG te kampen had. Miguel Stevens, voorzitter van het Fakulteitenkonvent, maakt ons toen attent (eigenlijk over bijna niets anders sprak...) op de problemen van de afdeling dierenreënskunde. Daar heerst groot gebrek aan personeelsomkadering, en ook in verband

VOOR- EN ACHTERGRONDEN KLAPSTUK BLOOTGELEGD OP PAGINA 4 TOT 11

Wel en wee in het Leuvense vluchthuis

In mei hielden de vrouwen van het 'Vluchthuis' een stille aktie in Leuven. De bedoeling was de Leuvense gemeenteraad te motiveren voor een concrete aanpak van het toen dringend geworden probleem van verkrachting in het Leuvense. Men dacht o.m. aan een betere verlichting en politieaanwezigheid op kritieke plaatsen. (1)

Ondertussen stelde de gemeente een nieuw huis ter beschikking voor de opvang van vrouwen en kinderen die thuis weg willen.

Onlangs hadden we een gesprek met enkele medewerksters van "Vrouwen tegen Mishandeling", een groep die zich al geruime tijd voor de werking van het 'Vluchthuis' engageert.

Opvangfunctie

Naast de aktie van mei nam het 'Vluchthuis' het initiatief om doorheen de hele stad van Leuven pamfletten te verspreiden: "Als je verkracht ben, reageer". Voor vele vensters verscheen dan ook het grijs of opvallender oranje geschrift met het telefoonnummer van het 'Vluchthuis'.

Waarom komen vrouwen naar het Leuvense 'Vluchthuis'? Vrouwen gaan van huis weg en vinden er een tijdelijke opvang, vaak ook samen met hun kinderen. Het is er een rustige plaats waar ze eens goed kunnen nadenken over hun situatie om dan te beslissen. "Ga ik terug naar die man, of niet?" Bovendien krijgen ze hier steun bij andere vrouwen. Ze kunnen hun eigen gang gaan en vinden in dit huis opnieuw respect voor hun persoon.

Doorheen het dagelijks leven worden de vrouwen zich ervan bewust welke mogelijkheden en beperkingen zij voor de toekomst hebben. Doorgaans hebben vrouwen die nooit gewerkt hebben meer specifieke informatie nodig om weerbaar te worden (juridische zelfverdediging etc.).

Knokken

Om dit alles met het 'Vluchthuis' staande te houden, moet er van dag tot dag gevochten worden. Een lange, moeilijke zoektocht naar een nieuw leefhuis, vorig jaar, was vooral te wijten aan gebrekkige financiële middelen en een tekort aan vrijwillige medewerksters.

Vrouwen die verkracht zijn kunnen nog steeds terecht in het 'Vluchthuis'. Hen wordt wordt duidelijk gemaakt hoe belangrijk het is dit misdrijf aan te geven bij de politie. Eventueel stelt het 'Vluchthuis' zich burgerlijke partij.

In het spoor van deze akties vormden zich rond een kleine kern medewerksters van het 'Vluchthuis' een aantal vrouwen die zich toespitsen op de problematiek van verkrachting. Al ruim een jaar is deze groep bezig om de vorig jaar opgedoekte VZW 'Vrouwen Tegen Verkrachting' opnieuw van de grond te krijgen.

Het is ook deze groep die regelmatig contact onderhoudt met de vrouwen die ze geholpen hebben. Onlangs werd zo steun betoond aan een vrouw uit Diest, die haar zaak voor de rechtbank kreeg, maar het proces werd, zoals steeds, stil gehouden.

Door hun praktijk hebben de 'Vrouwen Tegen Verkrachting' bovendien al een schat aan medische en juridische informatie vergaard. Ieder, zo zegt men ons, die er nood aan heeft, kan er een beroep op doen.

volg op p. 4

SPECIAAL BERICHT AAN EERSTEJAARS

Je kring leer je niet (alleen) per post kennen. Dat hebben eerstejaarsstudenten Ekonomie de afgelopen week ervaren. Ze kregen (thuis) een overschrijvingsformulier in de bus, met de vraag 200 fr te storten voor de 'studentenkring' in de 'Krakenstraat'. Het gaat hier ook om studenten die zich tijdens de inschrijving op de Hallen niet als geïnteresseerden hadden opgegeven aan de stand van het KVHV.

Die 200 fr dient niet voor de betaling van de lidkaart voor je fakulteitskring; laat je niet om de tuin leiden! De enige studentenvereniging in de Krakenstraat is, bij ons weten, het KVHV, en dat is niet hetzelfde als de een of andere 'Studentenkring' waarvan wij het bestaan overigens nog niet kennen. Men wees dus gewaarschuwd: stort niet zomaar lidgeld voor een organisatie die je niet kent, al stelt die zich voor als 'Studentenkring'...

Zaterdag 8 oktober werd de tweede Alumnidag opgeluisterd door o.a. de heren op de foto. Leuven terugzien en sterven? (foto Wim Verhelst).

KURSUS ZELFVERDEDIGING VROUWENHUIS LEUVEN

10 dinsdagavonden van 19.00 tot 20.30 u.
Start: dinsdagavond 18 oktober in het tuinhuisje van Elcker-Ik
Blijde Inkomststraat 115
3000 Leuven

Prijs: ± 500 BF.

Inschrijving: tel. 016/23 29 75 (van 14.00 tot 20.00 u.)

VROUWENHUIS LEUVEN

Open: - donderdag van 11.00 tot 16.00 u.: koffiebar
- 3 eerste vrijdagen van de maand: van 20.00 tot 23.00 u.
- laatste dinsdag van de maand: 20.00 tot 23.00 u.

Open praatavond: - 14/10: emotionele en financiële afhankelijkheid
- 18/11: napraten over de vrouwendag: de nieuwe armoede
- 16/11: vrouwen en vrede, geweldloos verzet
- 20/1: verkrachting
- 17/2: vrouwen in/en derde wereld

Wij zoeken nog lesgeefsters in: elektriciteit, fietsmechaniek, auto-mechanica, loodgieterij, timmeren - bel 016/23 29 75

LEZERSBRIEVEN

Alle lezersreacties kunnen geseverd worden op het Veto-sekretariaat, 't Stuc, Van Evenstraat 2 D, 3000 Leuven, verdieping 1, deur 6. Schrijfsels, waarop men geen naam durft te zetten of die niks te maken hebben met de Veto-inhoud, worden verbanen naar de doofpot of de prullenmand. "Naam en adres bij de redactie bekend" is een moeilijk te vinden achterpoortje, onze zachtmoedige schaar is een soms te zoeken inleverpoortje. Dus, als iemand van jullie nu nog zin heeft...

Klapstuk...

Het Universitaire Gele Kruis, beuigt hiermede hare SOLIDARITEIT, met de Staking van de mensen van het Openbare Ambt, vooral met de Stakers van de 'Spoorwegen en andere.

Wij hebben met verbystering kennis genomen van de verklaring van Professor PALASKI, dat er weldra 250.000 Jonge Werklozen bij komen dit jaar. Wij zijn dan ook erg teleurgesteld, dat de KULTUURRAAD een stuk van de Algemene Studenten Raad, gemeend heeft in de Maand October, een dansavonden in te richten, of 'daarmede de Miserie van de Werkende Bevolking en voral de Studenten opgelost zijn betwijfelen wij ten zeerste, een kwart miljoen Werlozen meer, voral jonge werlozen, maar ja de Heren van de zogezegde Kultuurraad, hebben een VET betaald Job, en de rest kan stikken.

Maar ja men danste ook op de puinen, van het Oude CARTHAGO. Studenten wij roepen U op oog te hebben voor de moeilijke toestand van de Werkende Bevolking, waartoe ook U als student behoort 6 jaren studeren en dan het Werklozenbureau en daar zal het dansen van de Heren van de Kultuurraad niets aan veranderen.

DAAROM GEEN GELD VOOR MOORDENDE RAKETTEN
GEEN KULTUURRAAD DIE ALLEEN OP HARE WINST IS BELUST
MAAR OOG HEEFT VOOR DE DRAMATISCHE TOESTAND VAN DE BEVOLKING EN STUDENTEN

Universitaire Gele Kruis
Geltieve het nieuwe adres te noteren:
Universitaire Gele Kruis VZW
Brusselsesteenweg 84, 3000 Leuven
tel. 016/22 37 82

Gele Kruis

Sinds geruimen tyd, hadden wij een artikel overgemaakt aan de toenmalige vertegenwoordiger van de ASR, de Heer Marcel MUES, evenals een rechtzetting betreffende ons juist adres, verkeerdlijk weergegeven in uw brochure Kunt U mij de weg naar de Univ wijzen, niet het artikel, niet onze juist adres is gepubliceerd. Is dit vergeten of wat is de oorzaak, zou hiervan graag op de hoogte willen van gesteld worden. Wij zijn een erkende studentenvoering in Leuven, graag antwoordt a.u.b.: uit beleefdheid.

Universitaire Gele Kruis

Militair onderzoek aan de KUL (2)

"Op het gevaar af een reeks te beginnen, nogmaals in verband met Militair onderzoek aan de KUL (Veto, '83-'84, 1, 11), en De KUL als bindmiddel voor wetenschappers en militairen" (Veto, '83-'84, 2, 6-8): ik hou een licht onbehaaglijk gevoel over aan het laatste artikel. Ik wil vooreerst duidelijk stellen dat ik een opsponnen van de 'militaire onderzoekingen' aan de KUL een lofwaardig streven vind. Het gevaar lijkt me echter niet denkbeeldig dat dit onttaardt in een hetzige etikettenplakkerij, waarbij vooral 'verdachte' en 'vermoede' bindingen bespeurd worden. Het denken in termen van 'Grote Samenwerkingen' (zoals Reagan, die overal de hand van het goddeloos kommunisme ontwaart) en het engelen versus duivel simplisme moet m.i. gemedend worden.

Nogmaals wil ik wijzen op het overheersende belang van een goede, sluitende en genuanceerde definitie van militair onderzoek, vooraleer men met

het klasseren van bestaand onderzoek begint. Drie elementen lijken me daarbij van belang:

1. wie betaalt? de militairen, de overheden (inklusief de universiteiten), de militaire industrie?
2. wat is het direkte doel van het onderzoek? theoretisch, militair-toegestap, burgerlijk-toegestap?
3. wat zijn de potentiële toepassingen? burgerlijk of militair?

Het enige onduidelijke militair onderzoek is volgens mij onderzoek, ongeacht door wie betaald, dat gericht is op rechtstreekse militaire toepassingen.

Daar ligt natuurlijk het probleem niet. De definitie-problemen kunnen samengevat worden in twee vragen: is de financieringsbron (nl. militairen en wapenindustrie) een voldoende reden om onderzoek militair te heten? en daarmee samenhangend, maar onderscheiden: is onderzoek militair als het niet direkt, maar potentieel militair toepassing heeft?

Op de eerste vraag zou ik 'nee' antwoorden. Het hangt volgens mij af van de 'strings attached', de verplichtingen verbonden aan die financiering. Onderzoek zonder enig voorschrijf of beperking, hoewel gefinancierd vanuit militaire bronnen, is voor mij geen militair onderzoek (de door mij bijgewoonde 'summerschool' is vanuit die definitie niet militair, ondanks de mede-sponsoring door de NATO, omdat de NATO geen stem gehad heeft in de keuze van onderwerpen of benaderingen). Er zijn misschien zekere grensvallen m.b.t. die beperkingen. Mijn persoonlijke opvatting is: ik zou niet weigeren geld te aanvaarden van militaire organisaties, zolang er geen specifieke beperkingen zijn; er kan over gediscussieerd worden wat 'specifiek' is (wat goede kennis van het betreffende domein veronderstelt). Gevaarlijk is ook als militairen de enige broodheer van onderzoekers worden, wat de 'akademische vrijheid' tenietdoet (m.a.w. de overheid zou niet mogen besparen op onderzoek).

Een andere kwestie betreft financiering vanuit de industrie. Hetspijt me erg, maar het is duidelijk dat het onderscheid tussen wapenindustrie en andere industrie, op dit moment althans, zinloos is: alle industrie van enig formaat is wapenindustrie; ik daag iedereen uit mij één op de beurs genoteerd bedrijf of holding te noemen zonder militaire connecties! Moet men dus alle geld uit de industrie weigeren? Ik vind van niet. Doorslaggevend is volgens mij het antwoord op de tweede vraag, naar de toepassingsmogelijkheden. Die vraag kan gesplitst worden in twee delen:

1. wat is de verhouding tussen militair en burgerlijk potentieel nut? het feit dat bepaalde geneesmiddelen ook in het leger gebruikt kunnen worden, is evident nauwelijks een tegenargument voor onderzoek naar die geneesmiddelen (in dezelfde categorie zou ik het meeste toegestap onderzoek aan de KUL plaatsen, b.v. voor de vliegtuigbouw, maar ook in sociale psychologie: het 'burgerlijk' nut overtreft het potentieel militair nut; ook dit is natuurlijk een kwestie van appreciatie).

De tweede deelvraag is die naar de absolute militaire toepasbaarheid, variërend van nul (bepaald theoretisch onderzoek) naar perfect (b.v. nieuwe metaalstof) (by the way, Luc, ik blijf bij mijn 'ronduit domme' bewering dat de potentiële militaire toepasbaarheid van het onderwerp 'the cognitive analysis of sociopsychological processes', zoals dat in AIX behandeld werd (nl. theoretisch en 'wereldvreemd') nihil is; de door jou gegeven voorbeelden (p. 8) zijn irrelevant (*).

De absolute toepasbaarheid kan enkel een negatief criterium zijn: niet direkt toepasbaar onderzoek (waaronder het meeste theoretisch en fundamenteel onderzoek valt) kan geen militair onderzoek zijn. Voor zelfs perfect toepasbaar onderzoek is niet die absolute, maar relatieve toepasbaarheid (cfr. supra) van belang.

Deze brief is eerder nuancerend dan polemisch bedoeld, wat niet wegneemt dat discussie interessant zou kunnen zijn. Ik vind in elk geval dat een onderzoek naar militaire bindingen niet iets heeft van detectivewerk, met romantische bijklank, maar eerder van studie en onderzoek, met eventueel

saai en serieuze ondertoon. Het veronderstelt m.i. grondige kennis van de manier waarop wetenschappelijk onderzoek beslist, gefinancierd én bedreven wordt, van industriële en financiële netwerken, en van militaire tactieken en strategieën m.b.t. de externe en vooral de interne 'vijand'.

Marc Debusschere

Laboratorium voor Experimentele Sociale Psychologie

(*) Overtuig jezelf desnoods met het verslag dat gepubliceerd werd: CODOL, J.P., LEYENS, J-PH (eds), *Cognitive analysis of social behavior*, Dordrecht, Kluwer, 1982.

De publicatie ontkracht tevens het enigszins lachwekkende beeld van sinistere militairen, die achteraf op hun gemak de rapporten van 'hun prominente wetenschappers' (bedankt! eindelijk erkenning) zitten door te nemen. Het toont tevens aan dat de NATO enkel publicitaire redenen, hoe ondoordacht ook, heeft voor dit soort mede-sponsoring; dit en andere boekjes kopen zou hen heel wat goedkoper komen te staan. En voor de obstinate paranoïakken: ik steek er m'n hand voor in het vuur dat er geen geheime rapporten zijn.

Naschrift van de redactie

Marc blijft volharden in het isoleren van de Nato-summerschool die hijzelf in 1981 bijwoonde, van de globale aanpak van de Nato t.a.v. wetenschappelijk onderzoek. Het is niet omdat er t.a.v. de gebeurtenissen tijdens het verloop van de Summerschool geen 'specifieke beperkingen' merkbaar waren, dat deze zomerkursus niet kaderde binnen een globale politiek van o.a. het wetenschappelijk NSC-pannel 'Human Factors Program'. Dit pannel staat op zijn beurt in rechtstreeks contact met de AGARD, de groep wetenschappers, die op hun beurt rechtlijnen ontvangen (lange termijnoprachtingen) van het Militaire Comité, het hoogste Nato-orgaan. In mijn artikel 'De KUL bindmiddel voor wetenschappers en militairen?' (Veto nr. 2) ben ik op deze problematiek reeds ingegaan, en het is spijtig dat M. Debusschere in zijn lezersbrief niet ingaat op deze betrekkingen. Temeer omdat het de link legt naar wat hij 'absolute militaire toepassingen' noemt. Als het inderdaad zo is, dat de Nato deze Summerschools inricht als een vorm van 'nieuwsgaring' m.b.t. de nieuwste wetenschappelijke resultaten in bepaalde domeinen, die zij nuttig acht voor haar militaire strategie; dan is het verlenen van medewerking aan deze 'nieuwsgaring' toch een vorm van medewerking aan 'militair-wetenschappelijk' onderzoek. Men onderschat volgens mij heel deze structuur die de Nato intern heeft opgebouwd ten einde wetenschappelijk onderzoek aan te wenden voor de uitwerking van haar militaire strategieën, als men de inspanningen die de Nato zich aldus getroost, omschrijft als 'sponsoring voor publicitaire redenen'.

LVH

Medewerkers aan VETO 3:

Johan Aerts, Relinde Baeten, Luc Baltussen, Mieke Cantineaux, Dirk De Nagel, Bart Ramakers, Jan Spilliaert, Eddy Vaes, Rudy Vanderhenst, Jos Van Dikkelen, Eric Vanhaeren, Paul Verduyck, Yvan Wulfaert.

Eindredactie: Pol Bijmens, Peter De Jonge, Guido Janssens, Ineke Leemans, Pieter T'Jonck (redaktiesekretaris), Luc Vanheerentals, Wim Verhelst.

Eindlay-out: Pascal Lefèvre, Kristin Rosseel, Myriam Warson.

VOOR STUDENTEN GENEESKUNDE — TANDHEELKUNDE — EXACTE WETENSCHAPPEN — TOEGEPASTE WETENSCHAPPEN — ECONOMIE

BESPAREN OP BOEKEN — KAN DAT?

De boekenprijzen zijn inderdaad de laatste jaren wel erg fors gestegen. Het wordt erg moeilijk om je studentenbudget in evenwicht te houden als je ook al die andere prijsstijgingen meerekent. Dan moet je ook op boeken besparen. "inleveren" op literatuur, zou je kunnen zeggen.

HOEWEL

Vele tekstboeken worden jarenlang ongewijzigd gedoceerd, en in sommige gevallen heb je ze nadien niet echt meer nodig. Waarom ze dan niet tweedehands verkopen, en zelf ook tweedehands kopen?

Boekhandel Wouters wil je helpen om tot 50% te besparen op je boekenbudget!

DE "WITTE BOEKEN" VAN WOUTERS

Wij stellen een tweedehandsvoorraad samen uit fondsrestanten en jouw gebruikte, maar nog bruikbare boeken. Vanaf 1 september geven we voor elk van de nog verkopbare titels 20% van de nieuwprijs. Witte boeken kun je vanaf 15 oktober kopen aan 70% van de oorspronkelijke verkoopprijs (en dat betekent ook heel wat aan het huidige prijsstijgingsritme!)

20% bij verkoop en 30% bij aankoop: een besparing van 50%!

Wouters' Witte Boeken
We kopen vanaf 1 september
We verkopen vanaf 15 oktober

WETENSCHAPPELIJKE BOEKHANDEL L. WOUTERS

NAAMSESTRAAT 48 3000 LEUVEN
016/23 34 81

De steen in het hoenderhok — De knuppel in de kikkerpoel

Een maandagmiddag in het seizoen van de vallende bladeren. De parking op het Leuvense Ladeuzeplein was nagenoeg volzet. De nabijgelegen bankinstelling kon dit beeld desnoods gebruiken voor haar publiciteit. Bijvoorbeeld: er mee aantonen dat de automatisering in de dienstensektor niet zo'n nefaste gevolgen had voor de tewerkstelling. Slogan: "Voor onze werknemers is autorijden geen luxe". Op die manier werd meteen een der taaieste mythes uit de 'gauchistische media' doorprikt. En hoop doet leven. De beaardklokken waren opnieuw in de toren gehesen, de Blijde Inkomststraat had Mozart on belis.

De man op het trottoir hinkte, enigszins. Zilvergrijs haar, steil naar beneden, een montuurloze bril op z'n neus deed een poging respect af te dwingen. Hij rookte en leek mij het type dat de ene sigaret aanloopt met de peuk van het vorige paffertje. Maar dan wel low tar. Zijn tred — steltenloper met voeten op de grond — liet twee hobby's vermoeden: godsdienst en bloedgeven. (Wat

te veranderen: pläatsen, die raketten! Men had het ook al veel te ver laten komen. Het groene vergif overspoelde de samenleving waar het bloederige rood zich geen weg meer kon banen. Rustige vliegelingen van onschulde wezens dodelijk onderbreken... Turken omkopen om Zijne Heiligheid naar het leven te staan... instemming betonen met het gruwelijke wegkraken van weerloze foetusmen uit de zachte moederschoot... en dan moest hij geloven dat dat gepuis het behoud van deze wereld zou garanderen. Kom nou... het beste bewijs zag je toch in Duitsland: daar klitten ze ook maar samen om de borsten van...

Hij haalde de autosletuils uit zijn broek, wou de deur van hun Mercedes-Benz openen. "Verdomme, Germaine, vergat jij geld in de parkeermeter te stoppen? Het ding staat in 't rood!"

Het belooft een hete herfst te worden.

De onder van getekende

Het belooft een hete herfst te worden.

De onder van getekende

Als Tindemans en co bij hun voornemen blijven om de beslissing tot plaatsing der raketten te nemen binnen de schoot van de regering, zonder parlementair debat, zonder referendum, dan zullen alle ogen gericht zijn op de houding van de CVP. Van de PVV wordt aangenomen dat zij een onwrikbare NATO-volging is. In haar partijprogramma staat o.a. dat de *verplichtingen die wij in NATO-verband en in ons eigen belang aanvaarden, stipt en loyaal moeten naleven*. Binnen de CVP liggen de zaken anders. Diverse organisaties uit de CVP-achterban hebben zich de afgelopen maanden fel gekeerd tegen een onmiddellijke plaatsing der raketten in West-Europa eind december '83.

Onder meer het Algemeen Christelijk Werkersverbond (ACW), Pax Christi, de Kristelijke Werknemers Beweging (KWB), de CVP-jongeren dringen sterk aan op uitstel van deze beslissing, om de onderhandelingen in Genève wat meer tijd te gunnen, zonder evenwel aan deze periode een bepaalde tijdsruimte te verbinden. Het ACW zegt bv. dat deze opschorting aan een *redelijke tijdslimiet* moet worden gebonden. Het ACW verbindt echter terzelfdertijd een belangrijke voorwaarde aan deze opschorting, nl. de Sovjet-Unie dient zijn geloofwaardigheid te bewijzen door een aanvang te maken met de afbouw van zijn SS-20 raketten.

De katholieken zijn ook voor de vrede gewonnen, als de Russen zich koest houden, tenminste...

Onder druk van deze eis heeft de CVP recent zijn standpunt terzake gewijzigd. Als er eind december bij de onderhandelingen in Genève, een voldoende, gewettigde hoop op een akkoord bestaat, moet de Belgische regering de toestand autonoom evalueren, en in overleg met de NATO-bondgenoten alles in het werk stellen om de Geneefse onderhandelingen weer vlot te krijgen. Het beleid terzake moet uitgaan van de solidariteit van de NATO, en dit impliceert dat zelfs in het gestelde geval, de plaatsing der raketten niet wordt uitgesloten. De CVP als partij neemt niet deel aan de 23-oktoberbetoging, maar de leden zijn wel vrij mee op te stappen om hun bezorgdheid voor de vrede en hun angst voor de oorlog en de wapeningswedloop te onderstrepen, aldus CVP-voorzitter Swaelen.

Binnen het OCV (Overlegcentrum voor de Vrede) heeft men ondertussen met betrekking tot de betoging in de platformtekst (de interpretatie van de ordewoorden) hiervoor reeds een inhoudelijke opening voorzien.

Het VAKA heeft altijd gepleit voor een onvoorwaardelijk nee aan de raketten, dit wil zeggen niet-plaatsing van de raketten als een eenzijdige stap om het internationaal vertrouwen terug wat op te vijzelen, en de koude oorlog wat terug te dringen.

In de platformtekst werd nu met een duidelijke knipoog naar deze katholieke zuil hieraan toegevoegd dat in *afwachting van de niet-plaatsing van nieuwe kernraketten, men moet overgaan tot een tijdelijke opschorting van de beslissing, tot stopzetting van elke voorbereiding van de installatie en van elke financiering.*

In een recente reactie van VAKA op het gewijzigde CVP-standpunt schrijft men o.a. dat men dit CVP-standpunt slechts geloofwaardig acht, voor zover dit uitstel van de beslissing als een maatregel wordt beschouwd. Het weekblad Panorama blokketert dat 78,8% der Belgen tegen de plaatsing der raketten is. Meer dan 78% der CVP-kiezers spreekt zich uit tegen de plaatsing, terwijl 30,7% van de CVP-kiezers stelt de partij te zullen verlaten als deze de plaatsing goedkeurt. Het kiesgedrag in Vlaanderen zou tijdens deze zomer 30,2% van de stemmen voor de CVP opgeleverd hebben, wat een achteruitgang is van circa 2% sinds 1981. In 1978 haalde deze partij in Vlaanderen nog 43,5% der stemmen.

Katholieken en de plaatsing van raketten in West-Europa

tussenstap beschouwd wordt naar de uiteindelijke niet-plaatsing van de atoomraketten op ons grondgebied. Met andere woorden, de opschorting van de beslissing lijkt binnen de Vlaamse vredesbeweging aanvaard te zijn, als een geldige eis, alhoewel sommigen dit standpunt als een kontradictie zien met het eerder ingenomen standpunt *nl. raketten in geen geval.*

Het voornaamste argument hierbij is, dat men het standpunt van de vredesbeweging afhankelijk maakt van het verloop der onderhandelingen in Genève.

Opiniepeilingen

Wie over de CVP spreekt, of over de katholieken in het algemeen, kijkt misschien best eerst naar de opiniepeilingen. Op 25 augustus van dit jaar werd een opiniepeiling in West-Duitsland bekendgemaakt. Hieruit blijkt dat 75% van de Westduitsers gekant is tegen de plaatsing van nieuwe raketten in hun land.

61% van de aanhangers der kristendemokraten ondersteunen deze stelling.

Op 13 september jongstleden werden de respectievelijke cijfers voor België bekendgemaakt. In 1981 verloor de CVP tijdens de ver-

jongstleden een standpunt in te nemen over de wapeningswedloop.

Wij moesten een stelling innemen, want wie niet spreekt drukt ook een houding uit en vele christenen voelen zich stuurloos over de wapenings- en vredesproblematiek, aldus Danneels in de Volksmacht van 29 september.

Rektor De Somer was in zijn openings toespraak veel te vriendelijk voor deze stelling-namen van de bisschoppen. Hij stelde dat er angstvallig vermeden was om vanuit de strakke morele principes over te gaan tot de ontleding van concrete situaties, omdat de Kerk bij ons, allergisch zou zijn voor inmenging in de politiek.

De bisschoppen stelden in hun brief naast veel retoriek tegen de wapeningswedloop, dat de plaatsing van nieuwe kernraketten in West-Europa een te ingewikkelde problematiek is en dat iedereen maar tot een eigen standpunt moest komen...

In een reactie expliciteerde Pax Christi (DS, 23 juli '83) de visie van de bisschoppen als volgt: *En dan stelt Pax Christi de concrete vraag, die de bisschoppen in algemene termen stellen, namelijk de afschrikkingstheorie is hooguit een 'minder kwaad', een strikt voorlopige noodoplossing, die binnen zeer strenge grenzen moet gehouden worden.* Voor Pax Christi zijn die grenzen, dat strikt voorlopige, die wijle tijd om orde op zaken te zetten al lang voorbij.

Pax Christi stelt vervolgens dat in de komende maanden steeds nieuwe initiatieven genomen moeten worden opdat de gesprekken die nu bezig zijn, zouden resulteren in een *reële stap* voorwaarts naar de *verhoefde ontwapening*.

ACW

Het ACW dan, de christelijke vakbond, stelt dat de onderhandelingen in Genève niet mogen mislukken en dat ze daarom meer tijd dienen te worden gegund, tegelijk met het nemen van vrouwenwekkende maatregelen zoals de opschorting van de beslissing langs NAVO-zijde, en ook de NAVO-verklaringen om niet als eerste gebruik te maken van kernwapens.

Het angeltje wringt als het ACW een vorm van wederkerigheid eist van de Sovjet-Unie, namelijk dat ze in de opschortingsperiode al een deel van de SS-20-raketten zou vernietigen, het in de praktijk brengen van wat Andropov reeds heeft voorgesteld. Maar Andropov had dit voorstel gedaan, in ruil dat de NATO de raketten niet zou plaatsen.

Het is wellicht zeer onrealistisch te denken dat Andropov zal starten met de vernietiging van SS-20, zonder enige garantie op dat vlak.

kizingen, die toen plaatsvonden nauwelijks enkele weken na de grote vredesbetoging, 11,5% der stemmen in Vlaanderen.

Volgens de Panorama-enquête zal de CVP, als ze instemt met de plaatsing van de raketten, terugvallen op nauwelijks 21%, wat een halvering zou betekenen van haar stemmen-aantal en dit op 5 jaar tijd.

De CVP-voorzitter Swaelen vond dat de vox populi in deze enquête het standpunt van de CVP had vertoelt.

Voor deze merkwaardige gedachtenkronkeling had Swaelen echter enkel gekeken naar de statistiek die het standpunt weergaf van de Belgen t.a.v. onderhandelen, waaruit bleek dat in deze materie, een meerderheid voor het voeren van onderhandelingen was.

Dat 78,8% zich voor een eenzijdige stap uitsprak, namelijk het niet-plaatsen van de raketten, had Swaelen blijkbaar niet gezien.

In het editoriaal van De Standaard, daags na de publicatie der resultaten van deze enquête, schreef hoofdredakteur Bostoen, dat *niemand de verantwoordelijkheid in deze kwestie uit de handen van de politici kon nemen.*

Reacties?

De CVP heeft duidelijk schrik van deze problematiek en vrees een nieuwe elektorale afstraffing.

De duidelijkste waarschuwing in dit verband kwam recent van belhamel Eric Van Rompuy, die nog steeds door bepaalde CVP-bonzen als Tindemans gebruikt wordt om radikale dingen te zeggen, die zij liever door anderen laten zeggen.

De CVP mag op deze betoging niet afwezig blijven, omdat anders in de publieke opinie opnieuw de indruk zal worden gewekt dat de kristendemokraten geen reële bekommernis hebben voor ontwapening en vrede, aldus Van Rompuy (26 september jl.).

De CVP-ers moeten onder eigen slogans opstappen, vindt hij, en een betoging in de betoging organiseren.

Hier tegen werd ondertussen sterk geprotestteerd door VAKA, die waarschuwde dat er geen andere ordewoorden zullen worden toegelaten, dan degenen die afgesproken werden binnen het OCV. Het niet-achterwege willen blijven blijkt ook uit de uitspraak van kardinaal Danneels, over de motivatie van de bisschoppen om in juli

Uiteindelijk eist het ACW dat ons land geen nieuwe kernwapens op ons grondgebied moet toelaten, binnen de termen van een *verantwoord evenwicht*, en dit laatste wordt gezien in het perspectief van een kernwapenvrij Europa.

Overigens wordt dit *verantwoord evenwicht* niet geëxpliciteerd, zodat het wordt overgelaten aan de onderhandelaars in Genève...

CVP-jongeren

De CVP-jongeren vinden ook dat de plaatsing van de raketten tenminste moet worden uitgesteld als gebaar van goede wil, van een voldoende aantal kleine landen, waarop een even concreet en opbouwend gebaar van de Sovjetunie moet volgen.

Tijdens hun kongres net voor de zomer van dit jaar werd onder meer door CVP-senator Uytendaele betoogd dat zelfs als de hoop op een akkoord ijdel is, de kleine landen nog moeten beslissen tot het niet-plaatsen van de kernraketten.

Beslissing

Overigens is het merkwaardig dat geen enkele organisatie binnen deze katholieke zuil enige bedenkingen heeft bij het feit dat onder auspiciën van de CVP-er Tindemans reeds in maart van dit jaar een *konstruktie-akkoord werd ondertekend waarin toestemming wordt gegeven voor de aanvang van de bouwwerkzaamheden op een welbepaalde luchtmachtbasis* (DM, 22 juni '83).

Een dag later meldt diezelfde krant dat het Huis van Afgevaardigden besloten heeft onder andere 30,8 miljoen dollar (1,6 miljard Bfr) uit te trekken voor de bouw van de basis voor de VS-kruisraketten in België.

Voor Nederland heeft het Huis van Afgevaardigden nog geen bedrag uitgetrokken, omdat dat land nog geen beslissing heeft genomen over de plaatsing der kruisraketten.

In de VS is iedereen er dus al vast van overtuigd dat België besloten heeft tot plaatsing van de raketten op zijn grondgebied.

Als besluit kan gesteld worden dat de *katholieke zuil* haar boontjes te week gelegd heeft bij de onderhandelingen in Genève, wat betekent dat zij zich afhankelijk maakt van de VS-interpretatie terzake, omdat de VS alleen aan tafel zit met de Sovjets.

De eis tot opschorting van de beslissing vanwege bepaalde organisaties binnen de *katholieke zuil* kan enkel in genoemd perspectief begrepen worden, hetgeen zeer duidelijk in tegenstrijd is met de stelling van de vredesbeweging in België, die steeds voor een *onvoorwaardelijke afwijzing van de raketten* gestreden heeft.

Het wordt voor de vredesbeweging een kwestie deze stelling te blijven verdedigen, en zich niet te laten vangen aan demagogische truken. Daarvoor is de SP-kater van 12 december 1979 nog te pijnlijk.

Luk Vanheerentals

een door en door leuvens café waar alles mag, veel kan en heel wat gedaan wordt. den delper dus, allang geen rokerig bruin hok meer, maar een modern, up to date sfeer café beneden aan de oude markt. en marilyn monroe daarin? da's de glamour, de uitdaging, het raffinement... net zoals den delper zelf, vandaar dat het ons symbool geworden is! parijsstraat 30. 016/20.17.53. 24 uur open.

Plicht. Wat plicht? Niks plicht!

Omwille van het geweten

Het is een verhaal, een lang verhaal. Het verhaal van Dirk Torfs, Martin Van Kerrebroeck, Koen Nysse, Peter Vanhoutte, Lieven Verheyen en Yves Buysse. Zes levensverhalen, waarin vooral de recentste jaren belangrijk zijn.

De eenvoud driipt van hun engagement af. Geen goedkope eenvoud, maar bikkelharde en verdomd ingewikkelde.

"Als wij deel willen hebben aan de bevrijdingsbewegingen, dan is het ons overheersende militarisme onze grootste vijand. Gewelddoos handelen loopt het gevaar zonder uitwerking te blijven. Maar misschien hebben wij nog niet genoeg ervaring opgedaan inzake ongehoorzaamheid, verzet, het overtrekken van regels. Met verzoekschriften, brieven en afgevaardigden, pamfletten en demonstraties alleen is tegen de arrogantie van de macht, die in het militarisme het meest duidelijk tot uitdrukking komt, niet op te boksen. Het democratisch karakter van geweldloze onwettelijkheid moet zichtbaar worden. Wij moeten eindelijk beginnen om ook op de Sabbat een paar aren uit te rukken."

Waar het om gaat

"Als ik ergens spreek over honger, over folteringen, over de opstanding van Jezus of over de doodsverslaving van onze cultuur, zal het niet lang duren of iemand vraagt, hoe ik dan tegenover geweld sta. Is het geweld als de discipelen aren uittrekken? Is het geweld als de mensen van 'de ploegschaar' tenminste twee atoomraketten onbruikbaar maken? Is het geweld als een grasspriet door de schijnbaar ondoordringbare asfaltlaag heen groeit? Is het geweld als het water de steen slijpt? Is het geweld als de kinderen tenslotte de mensener ter slim af zijn en hem zijn macht beroven?"

Dit alles schreef Dorothee Sölle in 1981 in de inleiding van haar boek *'In het huis van de mensener; teksten over vrede'*. Als Duits protestants theologe schrijft ze over dingen waar ze vanuit haar geloof niet over kan zwijgen. Haar vorm van eenheid tussen geloof en politiek.

En twee jaar later verschijnt er bij ons een boekje; veel minder luxeus uitgegeven. Van mensen die veel minder bekend zijn. Maar het gaat over analoge dingen. Alleen blijkt uit *'Plicht. Wat plicht? Niks plicht!'* duidelijk hoe geloof en politiek in ons bestel niet 'mogen' samengaan, toch

niet als de eenheid die beoogd wordt, indruist tegen wat geldend is. Het boek van het anti-militaristisch bureau van Leuven vult concreet in wat Sölle bedoelde. Termen als iminging, vrede-stichters, demonen, mensener, je gezicht niet verbergen (Sölle) worden gekoncretiseerd in: deserteren, onkruid, militarisme, anarchisme, totaalweigeren.

Een boeiend naslagwerk

Sinds 1980 is er her en der in de Vlaamse kranten en tijdschriften wel iets te lezen geweest over het 'totaalweiger'-fenomeen van de jaren '80. Veel versnipperde gegevens, veel kontradictoriele gegevens ook. Al naar gelang de broodheer veranderde ook de mening. Eén van de bereikte resultaten van het pas verschenen werkje van Vanheerentals & Co. is het samenbrengen van al deze informatie. Maar de 220 aangeboden bladzijden bieden veel meer dan dat. Het is een volledig uitgelezen scenario van 1980 tot nu aangaande de problematiek totaalweigeren en alles wat daarmee samenhangt. We noemen even op voor U. Je vindt van al de reeds plaatsgevonden processen een uitgebreid verslag. Niet enkel van de zitting zelf, maar ook van wat ervoor en erna gebeurde. Ook b.v. de onenigheid voor en na het proces voor het militair gerechtshof van Koen Nysse

tussen zijn vrienden uit Sittard en uit Leuven, naar aanleiding van de te volgen strategie. Bij het verslag van elk proces krijg je ook de getuigenverklaringen in extenso, of ze nu aangehoord zijn door het hof of niet. Zo bevat het boek teksten van o.a. Leo Apostel, Jef Ulburgs, Willy Last, ... Uiteraard zijn ook de verklaringen van de beschuldigen zelf opgenomen.

En nog is hiermee de kous niet af: zelfs teksten van advocaten, tuitreksels uit de vonnissen, lezersbrieven en interviews zijn opgenomen. Dit alles verrijkt met een historisch overzicht van het proces Hem-Day - Leo Campion, het dispuut met de Burgerdienst voor de Jeugd naar aanleiding van de gestelde kontradictie tussen totaalweigeren en burgerdienst, solidariteitsakties, ...

Dat de echte gewetensbezwaarde nu opstaat

In de korte geschiedenis rond totaalweigeren in ons land, staat de haat-liefdeverhouding tussen de totaalweigerers en de gewetensbezwaarden steeds op de voorgrond. Bij monde van BDJ (organisatie van gewetensbezwaarden) worden er regelmatig uitspraken gedaan over totaalweigeren en aanverwante akties (b.v. het stelen van de dossiers op het arrondissementskommissariaat, 16 april 1982). Meestal worden deze uitspraken gevolgd door lezersbrieven van totaalweigerers en aanhangers. De ene al agressiever dan de andere. Zonder dieper op het probleem te willen ingaan, stippen we even aan dat het grote twistpunt de zinvolheid of hypokrisie is van burgerdienst ter vervanging van legerdienst. Na aandachtige lezing van beide standpunten wordt echter duidelijk dat men eigenlijk niet de bedoeling heeft mekaar af te schieten. "Als slot wil ik nogmaals duidelijk stellen dat ik niet het beroep op de wet (nvdv, bedoeld wordt; de mogelijkheid legerdienst vervangende burgerdienst te doen) als hypokriet en opportunistisch afdoe, maar wel de wet zelf" (Koen, in een lezersbrief in BDJ-info).

De beste verwoording komt eigenlijk van Myrtle Solomon (van War

Resistance International), getuige op het proces van Martin: "Wat we moeten leren begrijpen, is dat er gewetensbezwaarden zijn die volgens hun eigen geweten kunnen aanvaarden dat er een vervangende dienst is voorzien, en dat er andere gewetensbezwaarden zijn die zulks niet kunnen aanvaarden. Deze beide stellingnamen zouden door de maatschappij moeten worden aanvaard, en beide zouden wettelijk moeten worden voorzien".

Vandaar dat we het ook moeilijk hebben met de gepubliceerde tekst met de konklusies van het Commando Hem Day, naar aanleiding van het 'lenen' van de dossiers van de gewetensbezwaarden. Zij stellen dat burgerdienst slechts een kopie is van legerdienst, dat burgerdienst zich helemaal situeert binnen de militaristische sfeer. Misschien mogen ze dat wel besluiten omtrent de manier waarop burgerdienst georganiseerd wordt, en de manier waarop de controle gebeurt. Maar dat kan toch geen besluit zijn aangaande de burgerdienst zelf!

Voor het slapengaan

Om U nog meer te doen watertanden stippen we nog enkele behandelde onderwerpen aan. Een vaak terugkerende problematiek is die van de bevoegdheid van de rechtbanken inzake de processen. Militaire rechtbanken tegen anti-militairen! In dezelfde lijn ligt de eis van de beschuldigen om voor een Hof van Assisen behandeld te worden — wat tot op heden nog niet gelukt is — omdat het volgens hen gaat om een politieke zaak.

Je hebt het al door. Het aanbod is bijzonder ruim, het beoogt duidelijk volledigheid. Dat de objectiviteit al eens afwijkt naar ondersteuning nemen we er graag bij.

"Meng je in! Weiger samenwerking met de dood! Kies het leven! Daarmee zeggen wij, — en daarmee wil ik graag eindigen —: laat niet toe, dat men je ziel uittwist! Amen." (D. Sölle).

J.V.

Anti-Militaristische Buro. *Plicht... Wat plicht? Niks plicht!*, Leuven 1983. Het Anti-Militaristische Buro is bereikbaar op Postbus 2 te 3000 Leuven 3.

Wel en wee in het Leuvense vluchthuis

(vervolg van de voorpagina)

Bijsholing politie

Voor de verdere akties naar de buizerweld toe, en, bewust gepland in het verlegde van de stille protesttocht van mei, willen de vrouwen van het 'Vluchthuis' gaan samenwerken met de 'Rode Vrouwen'.

Deze vrouwen zijn wezen kijken hoe de speciale sociale opvangdienst van de Nederlandse politie werkt, hoe sociale diensten zoals die in Brugge, draaien. Het plan is om naar de politie van Leuven toe hierover een brochure samen te stellen. Parallel hiermee wordt een voorstel ontwikkeld om voor de politieagenten een permanente vorm van bijsholing te verzorgen over actuele problemen.

Zo krijgt het 'Vluchthuis' van Mechelen en dat te Hasselt al een paar uur om de agenten een stukje bewuster te maken voor de problematiek van verkrachting.

Voor alles geweldloos

Kenmerk van deze akties is in de eerste plaats het geweldloos reageren. De kerngroepen van 'Vrouwen Tegen Mishandeling' en 'Vrouwen Tegen Verkrachting' (dus niet één en dezelfde groep) scharen zich hiermee bewust aan de kant van het Vredes-

kamp, initiatief van deze maand te Brussel. Wat men uitprobeert, zijn de mogelijke strategieën van geweldloos verzet.

Ondanks het goede werk staat het 'Vluchthuis' bij velen, zeker bij het gerecht, bekend als 'feministisch', wat alweer gemakkelijk een pejoratieve bijklank krijgt. In het gerecht zitten hoofdzakelijk mannen en deze zijn geneigd om de sfeer van geheimhouding en voorzichtigheid rond het 'Vluchthuis' verkeerd te verstaan.

Het spreekt vanzelf dat dit de de gewenste verstandhouding tussen gerecht en vluchthuis enorm tegenwerkt.

We voelen een grote bewondering voor deze vrijwilligsters, die full-time ter beschikking staan voor vrouwen en kinderen en tegelijkertijd akties ondernemen om het brede publiek voor deze toch nog onbekende problematiek te sensibiliseren.

Anderzijds kunnen we ons inderdaad de vraag stellen waarom het steeds de vrouw is die het huis moet verlaten, en niet de man... En waarom gaan veel vrouwen terug; voor die man... voor de kinderen? Om het huis, de meubels, kortom, omdat ze gehecht zijn aan alles wat ze opgebouwd hebben, en waarin ze geleefd hebben...

En, zoals één van de vrouwen die ons te woord stond, het zei: "omdat het zo moeilijk is om daar allemaal afstand van te nemen..."

Ineke Leemans
Mieke Cantineaux

wie steun verlenen wil, kan dit steeds:

VROUWEN TEGEN MISHANDELING ('VLUCHTHUIS')

Rekeningnummer: 001-0869194-53
!!! Nieuw telefoonnummer:
016/20 12 73

VROUWEN TEGEN VERKRACHTING
opende onlangs ook een rekening:
645-1201425-18

(1) Zie VETO 29 van de jaargang 9: *Stille aktie van Vrouwen tegen Verkrachting — Fiere Margriet begraven...* en ook een meer essayistisch artikel van ons: *Verkrachting: Wel ge-grepen, niet be-grepen*, in VETO 23 van dezelfde jaargang, pagina 5.

Veto zoekt

- in de eerste plaats *redakteurs*: waarschijnlijk ligt één van de werkingsgebieden van Veto in jouw interesseveld. Schrijf er eens over!

- in de tweede plaats *zeters*: volledige opleiding op de fotozetmachine wordt gratis verschaft.

OH VADERLAND DE GROTE BELGISCHE ENQUÊTE

**NU IN
HUMO**

In een gespiede, eksklusieve enquête vertellen 1.200 Vlamingen, Walen en Brusselaars alles over de eigenschappen en gebreken van hun landgenoten, hun voorkeur voor volledige zelfstandigheid, hun visie op de Voerstreek, Cockerill-Sambre, de nationale solidariteit, en nog vele andere (over-)gevoelige punten.

ROSAS' EIGEN SOUND

Bij een eerste beluistering van *Rosas danst Rosas* weet je niet zo heel goed waar je aan toe bent. Niet dat de muziek verward zou zijn, helemaal niet, maar wel dat je ze op het eerste gezicht niet zo duidelijk kan situeren binnen de grote stromingen die de laatste jaren op de voorgrond traden.

De plaat bevat muziek van het tweede en vierde deel van de dans. Hun grootste gemene deler is de allesoverheersende ritmische puls: ook na opeenstapeling van eenvoudige ritmes blijft de resulterende puls (deze uitspraak klinkt ten onrechte nogal *Reichiaans*) vrij overzichtelijk, en in elk geval meeslepend. Kant A (deel 2) baseert zich daarenboven op een aantal subtiliteiten in de klankkleur van allerlei perkussie-instrumenten, op klant B blijft de klankkleur (een zeer dikke klank), belangrijk, maar wordt ze overschaduw door langere, harmonische en kortere melodische celletjes. De uitwerking hiervan bestaat grotendeels uit technieken die sinds mensenheugnis de muziek beheerst hebben (kanons en hoketus stammen uit de 13de eeuwse *Ars Nova*) maar die recent door de Europese repetitieve muziek weer onder het voetlicht werden geplaatst: denk maar aan sommige werken van Karel Goeyvaerts en (vooral) Louis Andriessen en het Hoketus-ensemble. De Mey beweert trouwens een groot bewonderaar van Andriessen te zijn. In het laatste deel worden deze middelen gekombineerd met een uitbundigheid die je ook in sommige *new music* vindt. Toch wordt dit alles tot een eigen sound verwerkt.

De Mey en Vermeersch beweren dat hun kracht niet put uit de herhaling, zoals dat in sommige *ekssessen* van de *new music* gebeurt. Dit is waar, mits een nuance: Rosas is gebaseerd op dezelfde beat, waar ook de meeste repetitieve en *new music* op gebaseerd is, en die hetzelfde hypnotiserend effect heeft. Maar dat hoeft in se nog geen afbreuk te doen aan de waarde.

Op pagina 9 vind je een gesprek met beide componisten, Thierry De Mey en Peter Vermeersch, over hun techniek, hun verhouding tot de repetitieve muziek en de stroming die de laatste tijd veel opgang maakt: de *new music*.

G.J.

Koehandel om vreemdelingen

(vervolg van de voorpagina)

Vandepuette de afschaffing van de pensionering van professoren op 65 jaar (zoveel omdat ze de meest verlabele mensen zijn...), laakte hij (terecht) te verwaarlozing van het onderwijs aan de RUG, en kreeg VVS en passant nog een veeg uit de pan vanwege hun verkiezingsboykot twee jaar geleden, omdat "de universiteit geen forum mag zijn van politieke agitatie en manipulatie". Evenzoveel stokpaardjes van Miguel en Stanislas, die keer echter niet zoveel terzake doen.

Wat wel terzake doet. Vreemdelingen. Welk probleem veroorzaakt zij? De financieringswet van de universiteiten bepaalt dat er 2% buitenlandse studenten mogen studeren aan een instelling, zonder dat zij meer dan het gewone inschrijvingsgeld moeten betalen. Zij worden ook gerekend bij het gewone contingent studenten wanneer men berekent hoeveel onderwijzend personeel vereist is. De universiteiten mogen echter meer buitenlandse studenten aantrekken, maar die betalen dan wel 150.000 fr (in de kandidaturen) of 237.000 fr (in de doktoren en licenties) voor inschrijvingsgeld.

Aan de KUL doet men dit niet: men selecteert buitenlandse studenten op de uitslag behaald op het einde van de middelbare school, tot de 2% grens bereikt is.

In Gent echter is het sinds jaar en dag een traditie zoveel mogelijk buitenlandse studenten aan te trekken, omdat dat veel geld in het laatje brengt. EEG-studenten zijn vooral geïnteresseerd in de medische richtingen, omdat België, naast Italië, het enige land waar geen numerus clausus bestaat. Daardoor kan het gebeuren

dat sommige studiejaar in geneeskunde 20 tot 50% vreemde EEG-studenten tellen. Het gros daarvan telt echter niet mee in de toewijzing van personeel. In geneeskunde is dat niet zo'n probleem omdat die fakulteit traditioneel met een teveel aan personeel werkt. Dierengeneeskunde is echter, al even traditioneel, steeds stiefmoederlijk behandeld in de toewijzing van personeel, en het tekort wordt nog veel nijpender door de vele (niet ingekalkuleerde) buitenlanders.

Schoentje

Het schoentje nipt ook nog op een andere plaats. De inschrijvingsgelden van die vreemde studenten worden wel geïnd maar belanden daarom niet steeds bij de fakulteit waar die vreemde studenten thuishoren. In elk geval niet bij dierengeneeskunde. Met als gevolg: "Er is gewoon geen geld om nog koelen te kopen om te dissekeren, de meeste studenten hebben nog geen tien keer een keizersneed gezien, laat staan er een uitgevoerd", aldus Miguel.

Vanwaar dan de redenering dat alle vreemdelingen buiten moeten? Een specifieke regeling om in de medische fakulteiten hun aandeel tot 2% te beperken zou logischerwijze voldoende moeten zijn. In andere fakulteiten wordt dat aantal nooit bereikt...

Miguel Stevens: "Zij kosten meer geld dan zij binnenbrengen (nvd, dit klopt alleen voor de doktoren van de medische fakulteiten, overal anders brengen zij geld op) dat door de Belgische belastingbetalers moet opgebracht worden. Als het van ons afhangt, zouden er 0% vreemde studenten zijn." Waarom dan niet enkel in geneeskunde? "Daar zit toch het leeuwenaandeel, het gaat niet om een

Miguel Stevens (links) en Stany Ossieur (rechts): een neo-liberale think-tank in de Gentse Raad van Beheer

(foto WIV)

aparte regeling uit te werken daarvoor."

Wij voelen diep mee met de smart van Miguel Stevens, zijn motieven kunnen we moeilijk delen. Het gaat niet op om de vreemde studenten van de ganse RUG zomaar de last van een jarenlang slecht beleid in de schoenen te schuiven. Bovendien recht de kritiek zich nu enkel op de EEG-studenten, maar zou ze snel kunnen overslaan op studenten uit derde wereldlanden, die uiteraard geld kosten, omdat het hier om ontwikkelingsamenwerking gaat. Bovendien brengen de vreemde EEG-studenten in een groot aantal gevallen geld op, m.a.w. kosten zij zeker niets. Het zou interessanter zijn om bijvoorbeeld naar Nederland toe aan sensibilisering te doen, aan te dringen daar betere en meer opleidingen in te richten, of druk uit te oefenen op de RUG om het inschrijvingsgeld dat vreemde studenten betalen, ook in hun fakulteit aan te wenden.

Achter de uitspraken van Stevens en Ossieur schuilt echter meer. Bij de vraag of er niet in EG-verband (meer bepaald m.b.t. Nederland) naar een regeling van deze problematiek moet

gezocht worden, antwoordde hij: "Wij moeten inderdaad meer een Europese regeling, nl. in België Numerus Clausus invoeren, zoals in alle omliggende landen, en de eerste stap in die richting is de vreemde studenten weigeren. Deze vorm van eenrichtingsverkeer gaat niet op: wij betalen 600.000 fr per student voor het overschot van de omliggende landen. En die doen er niets voor terug."

Miguel Stevens vindt die Numerus Clausus zo belangrijk omdat "er een ware concurrentieslag ontstaat tussen de artsen en de opleiding door een teveel aan studenten gedegradeerd..."

Het recht op onderwijs kan Miguel Stevens op dit punt niet zoveel schelen, de hogere belangen staan op het spel, en meer geld in de opleiding stoppen kan niet, want er moet bespaard worden.

Uiteraard lokte deze studenten-speech heel wat controverse uit in Gent... Er werd vanuit verscheidene hoeken geklaagd dat niemand gekonstateerd werd bij het opstellen van deze speech. De reden daarvoor ligt echter voor de hand: de studentenstructuren in Gent liggen praktisch in duigen,

enkel het fakulteitenkonvent, dat de verschillende praesessen van de kringen groepeerd, houdt min of meer stand.

Wat er nog overblijft aan organisaties maakt bovendien een extreme politieke polarisatie door. Het FK is "rechts"; bij verkiezingen weet het blijkbaar de goede mensen naar voor te schuiven, zodat zij het leeuwenaandeel van de belangrijkste mandaten kunnen binnenrijven.

Die mandaten worden als een "politieke" opdracht beschouwd: hun verkiezingsukses interpreteren zij dan ook als een aanmoediging om een centrum-rechte positie in te nemen in de RVB, en zich sterk af te zetten tegen alles wat naar het "linkse" VVS ruikt. Hun vertegenwoordiging heeft dus minder met "studentenbelangen" te maken, dan wel met een bepaalde ideologisch klimaat.

Vermits zij geen eigenlijke gesprekspartners kunnen vinden binnen de bestaande konstellatie spreken de studentenvertegenwoordigers vooral uit eigen naam. De speech is dan ook ondertekend door de vier studentenvoeren van de RVB.

Pikant detail: Brigitte Caura distantieerde zich, één dag nadat de definitieve versie van de speech was opgevaardigd, de vrijdag voor de speech werd voorgelezen, van de inhoud ervan. Zij behoort dan ook tot het "andere kamp", de Progressieve Eenheidslijst. Maar waarom pas een dag later? Naar verluidt had VVS gehoopt drie mensen in de RVB te krijgen; dat pakte echter even anders uit, en Caura, toevallig het minst ingewerkte lid, stond er alleen voor. Daarom onthoudt zij zich meestal van discussie, om achteraf met andere PEL-leden overleg te plegen. In dit geval echter was de speech al gedrukt en verspreid op vrijdag, en kan zij haar naam niet meer laten schrapen...

Einde van deze episode van "de Gentse chaos".

tekst: Pieter T'Jonck
muziek: Wim Verhelst

Het veiligheidsplan van de SP

Het SP - studiecentrum SEVI heeft recent onder de titel 'Uit de waanzin' bij monde van Karel Van Miert, Louis Tobback, Rik Coolsaet en Bernard Tuytens haar ideeën met betrekking tot een veiligheidszone in Europa gebundeld. Het is de bedoeling te komen tot een veiligheidszone, 'die zich bijvoorbeeld 150 km breed langs beide zijden van de Duits-Duitse grens slingert.' (blz. 97) Binnen deze zone moeten de huidige offensieve wapensystemen worden afgevoerd, evenals de offensieve opstelling van de strijdkrachten. Dit moet gepaard gaan met de uitbouw binnen deze zone van een louter defensief militair netwerk van kleine eenheden.

Dit voorstel situeert zich binnen een globaal veiligheidsplan voor Europa, waarbij gestreefd wordt naar een globaal conventioneel overwicht tussen NATO- en Warschaupact. Dit moet de aanwezigheid van kernwapens in West-Europa overbodig maken. Hierna kan in verschillende fases die afbouw van kernwapens in Europa gerealiseerd worden. Te beginnen b.v. met de slagveldkernwapens, nl. deze wapens die voor gebruik over heel korte afstand bestemd zijn. Verder moet gewerkt worden aan zones in Europa voor verminderde kernarsenalen en moet men komen tot regionale kernwapenvrije zones, bijvoorbeeld in Noord- en Zuid-Europa, of een langzaam uitbreidende zone langs de Duit-Duitse grens. Op die manier is het mogelijk om uit te monden in een kernwapenvrij Europa, waarbij de risico's van het bezit van de resterende kernwapens uitsluitend door hun eigenaars gedragen worden. (blz. 93) Het goede voorbeeld terzake moet trouwens gegeven worden door landen die zelf geen kern-

wapens bezitten zoals b.v. België en Nederland. Deze landen hebben maar één manier om de wapenwedloop af te remmen en dat is de weigering om steeds meer nieuwe kernwapens op hun grondgebied op te stellen. Van alle landen die kernwapens bezitten wordt voorts gevraagd een uitdrukkelijke verklaring af te leggen, dat zij niet als eerste kernwapens zullen inzetten in een conflict. Om deze ideeën te realiseren wordt voorgesteld een Europese ontwapeningsconferentie te organiseren, waarin alle Europese naties als soevereine staten kunnen optreden, boven de blokvorming heen.

Informatie en kontradikties

Het boekje lijkt ons slordig in zijn opgesteld. Het zou juist beschreven veiligheidsplan wordt naar voren gebracht in nauwelijks 20 blz., die dan nog voornamelijk gevuld zijn met retoriek tegen de bewapeningswedloop. Wie naar een duidelijk en coherent standpunt zoekt m.b.t. de plaatsing van nieuwe kernkrachten in West-Europa, stoot op kontradikties. Kontradikties, die ongetwijfeld weer de onzalige beslissing van de SP in herinnering brengen, toon deze partij op 12/12/79 in weerwil van harde beloften aan de vredesbeweging, instemde met het NATO-dubbelbesluit. Enkel de plaatsing van de raketten in België werd nog onder voorbehoud geplaatst. In dit boekje wordt over deze episode en de rol die de SP erin speelde, te gemakkelijk heengestapt. Voor het overige brengt dit boekje heelwat goede informatie o.m. met betrekking tot de relatie tussen de discussie m.b.t. het plaatsen van de raketten en de verslechterde betrekking tussen West-Europa en de VS, b.v. op economisch vlak. De relatie tussen de meer agressieve doctrine van de NATO, nl de Airland Battle, en de strategische rol van de Pershing II en de Cruise, e.d. M.b.t. de installatie van nieuwe kernwapens in West-Europa wordt enerzijds gesteld dat landen als Nederland en België de installatie van de Cruise-

Kan de SP in de oppositie haar geloofwaardigheid herwinnen? Is de kater van december 1979 al doorgespoeld? Op de foto Tobback. (foto WIV)

raketten moet weigeren, en dat dit een aanloop moet zijn naar de uitbouw van regionale kernwapenvrije zones. (blz. 92) Op diezelfde bladzijde van het boek wordt gesteld dat de huidige bezetting van kernwapens in Europa, slechts mogelijk is als 'het huidige Sovjet-arsenaal van middellange-afstandsraketten drastisch wordt vermindert.' De Sovjet-Unie heeft al voorgesteld hun SS-20-arsenaal af te beperken tot het gecombineerde niveau van de Franse en Britse arsenaal, een vermindering met zowat 35%. Bij een bezetting in Europa — waardoor de installatie van nieuwe Amerikaanse kernwapens als Cruise en Pershing 2 vermeden wordt — moet het Warschaupact nog een stap verdergaan.' (blz. 92) Wat implicieert deze uitspraak? Wil het zeggen dat de kernwapens in West-Europa (b.v. de Pershing 2 en Cruise in landen die al kernwapens hebben zoals West-Duitsland en Engeland) toch mogen geplaatst worden, als de Sovjet-Unie niet bereid is tot 'deze verdere stap'. Wat deze stap inhoudt wordt niet expliciet. Een afgedrukte resolutie van het SP-bureau van 19/11/79 stelt dan weer dat de installatie van deze

raketten in West-Europa noch militair, noch politiek, het gewenste antwoord kan zijn op 'de louter defensieve bedoelingen' van de Sovjet-Unie. (blz. 111)

De kater van 1979

Met dit boek had de SP een uitstekende kans om toelichtingen en verontschuldigheden aan de vredesbeweging aan te bieden, voor die enorme politieke kater in die natte decemberdagen van 1979. Op 9 december 1979 betoegen nog 50.000 mensen in Brussel tegen de plaatsing van de raketten, in aanwezigheid van Van Miert en Tobback, die ter plekke de bevestiging dat de plaatsing, met de SP aan de macht, er niet zou komen. Enige dagen later ging de SP toch akkoord met het NATO-dubbelbesluit, dat tegelijk besliste tot plaatsing van de raketten vanaf eind 1983, en tot het aanvaarden van onderhandelingen met het Warschaupact m.b.t. de middellange-afstandsraketten in Europa. Enkel met betrekking tot de plaatsing van de raketten in België maakte de regering voorbehoud, en wenste ze zes maanden uitstel om het verloop der onderhandelingen autonoom te eva-

luieren. Tot op heden heeft de Belgische regering zich hierover niet definitief uitgesproken, alhoewel alles erop wijst dat er in die zin al bindende afspraken gemaakt zijn met de VS-regering. Over haar houding toen schrijft de SP: 'Het dient erker dat de SP het met haar houding, het niet altijd gemakkelijk heeft gehad. Zo was er de memorabele dag van het NATO-dubbelbesluit, 12/12/1979, en zijn nasleep. Zowel binnen de partij als binnen de regering rezen er problemen. Op internationaal vlak was men er bovendien in geslaagd om de ene socialistische partij tegen de andere op te zetten en misbruik te maken van het gebrek aan onderling overleg tussen de verschillende Europese socialistische partijen op dit vlak.' (blz. 84) Deze zinnen zijn geenszins overtuigend genoeg, om de SP in de toekomst tot een betrouwbare politieke vertolker te laten fungeren van de Belgische vredesbeweging. Velen zullen met mij aan de titel van dit boek 'Uit de waanzin' een dimensie bijvoegen, nl. hoe kunnen we voorbij de 'politieke waanzin', nl. het feit dat de vredesbeweging in het verleden al teveel politiek misleid is geweest. Het is trouwens een onderwerp dat helemaal niet aan bod komt, als de SP het in dit boekje heeft over de relatie tussen de vredesbeweging en politici. Geen woord over de neutralisatie van de vredesbeweging in het begin van de zestiger jaren door het Bepert Kernstopverdrag (1963), als de eis van de vredesbeweging om te stoppen met kernproeven in de atmosfeer aanvaard wordt maar tegelijk omzeild door de voortzetting van diezelfde kernproeven... ondergronds. Deze dimensie komt wel uitgebreid aan bod in dat andere boek van Rik Coolsaet 'Oorlog zonder einde. De Amerikaanse militaire doctrine sinds 1945' (Op dit ogenblik aan sterk verminderde prijs te koop in Kritik).

LVH

K. VAN MIERT, L. TOBBACK, R. COOLSAET, B. TUYTENS, 'Uit de waanzin. Een veiligheidsplan voor Europa', 132 blz., 100 fr.

Interview met Michel Uytterhoeven

Een mannelijke solo

“Komaan jongens, laten we verhuizen”. Aan het tafeltje bij de deur is er teveel lawaai, de mikrofoon registreert Michel Uytterhoeven, opperhoofd van het Klapstuk, niet te best. Een verdoken hoekje brengt soelaas. “De eerste vraag is natuurlijk hoe het begon.” — “Maar jongens, dat staat allemaal in het programmaboek. Moet ik het gaan halen?” Valse start.

Michel Uytterhoeven: Bon, ja. Het festival kost 5 miljoen. Dat is dus even veel als de normale omzet van 't Stuc op een heel jaar. Dan moet je ook nog rekenen dat al het werk gedaan is door het gangbare personeel van 't Stuc, vrijwilligers, vrijgestelden van stempeelkontrolle, enzovoort.

Veto: Ik heb gisteren van mensen van Kringraad het verwijt gehoord al zou het Klapstuk niet democratisch zijn. Ze vermoeden de stijging van de barprijzen tijdens het festival en het feit dat de kaarten praktisch uitverkocht waren voor het begin van het academiejaar, nog vóór de studenten de kans kregen er zich aan te schaffen. Ze constateren dat er weinig studenten naar het Klapstuk gaan.

Michel U.: Het Klapstuk zou niet democratisch zijn.

Veto: Ik citeer hen. De vraag is: hoe kan je het begrip democratie toepassen op een gebeuren als het Klapstuk.

Michel U.: Ik ga hier geen filosofische uiteenzetting houden over het begrip democratie maar ik denk dat als je bv. dingen naar hier haalt die in het buitenland gemeengoed zijn maar hier bijna onbekend, en bijgevolg bijna onbemind, — dat laatste moet je in feite terugnemen na al dat sukses — dat dat al een democratische act is. Ten eerste. Ten tweede hebben we geprobeerd de toegangsprijzen voor het Klapstuk zo laag mogelijk te houden. Dat wil zeggen dat de leden van 't Stuc — en de meeste studenten hebben kans dat te zijn — 150 fr. betalen, iets meer voor de voorstellingen in de Stadsschouwburg. Voor de beste plaatsen in de Stadsschouwburg betaal je meer dan de mensen die bovenaan zitten te bakken. Dat vind ik ook democratisch, net zoals het feit dat je in de schouwburg meer betaald dan op andere lokaties omdat je daar meer luxe hebt — in Parijs betaal je 1500 fr. voor een goede plaats.

Wat betreft de studenten die minder kansen hebben om kaarten te krijgen, dat is ten dele waar. De leden van het Stuc hebben een foldertje opgestuurd gekregen, zij die naar het Kaaithuis zijn gegaan of in het adresbestand van het Festival van Vlaanderen zitten, hebben ook een folder toegezonden gekregen. En verder: de pers is verwittigd en je kan aannemen dat studenten kunnen lezen of luisteren.

Veto: Tenslotte de bar...

Michel U.: Dat is een kwestie van goed beheer. Het barpbeleg krijgt een gratis nachtinamatie die op een of andere manier moet bekostigd worden... Laat ons eerlijk zijn, na die prijsverhoging zullen de prijzen nog altijd betaalbaar en 'democratisch' zijn.

Positief saldo?

Veto: Hoe zijn de inkomsten verdeeld? Michel U.: Bon, ja. Het festival kost 5 miljoen. Dat is dus even veel als de normale omzet van 't Stuc op een heel jaar. Dan moet je ook nog rekenen dat al het werk gedaan is door het gangbare personeel van 't Stuc, vrijwilligers, vrijgestelden van stempeelkontrolle enzovoort. De inkomsten zijn verdeeld in drie categorieën.

Je hebt de subsidënten. De grootste is het Festival van Vlaanderen, die steken daar geld in, 1,2 miljoen. Dan heb je nog het ICS met een half miljoen. Verder kulturele diensten van ambassades, British Council, Goethe Instituut steunt, de Franse ambassade. Het Stuc geeft het normale programmabudget van de maand oktober. Ook de provincie Brabant.

Een belangrijke kost die we niet hebben is de huur van de Stads-

schouwburg: dat is een belangrijke inbreng van de Stad Leuven, waarvan ik verwacht dat ze wel eens de doorbraak zou kunnen betekenen in onze relaties. Maar het is ook de eerste keer dat de stad initiatieven volgt die interessante dingen doet in de schouwburg, sinds de Walen hier buiten zijn. Toen bracht Armand Delcamp, die nu in het Atelier Théâtral van Louvain-la-Neuve zit het je van het naar hier. Sindsdien: niks: KVS, KNS, MTG, MMT, en het Leuvense amateurtoneel. Eigen inkomsten, ongeveer twee miljoen, dus méér dan verwacht. En tenslotte mecenaat en publiciteit, voor een half miljoen. Maar ik moet jullie na het festival nog eens praten (klik met de tong).

Veto: Maar er waren toch financiële moeilijkheden, bv. met de techniek, waarvoor het totale budget slechts 250.000 fr. bedroeg?

Michel U.: Het budget van de techniek bij het Kaaithuis — met een dubbel aantal voorstellingen — was net hetzelfde bedrag. Natuurlijk moet ieder op alle niveaus zo spaarzaam mogelijk zijn. We hebben daar soms mensen voor onder druk moeten zetten, bij de techniek is dat gebeurd. Maar éerst hebben we gezegd, 'Wat willen we doen' en dan achteraf 'Wat gaat het ons kosten en hoe gaan we dat geld vinden'. En zo is een budget nooit bereikbaar; het enige wat we kunnen bereiken is dat het verlies minium zal zijn.

Veto: Er is binnen het personeel heel wat kritiek op sommige concepten, bv. zoals dat van 'vrouwelijke solo's'. Vrouwen hebben toch altijd de bovenhand gehad in dans?

Michel U.: Ik ben het met je eens dat je licht arbitrair zou kunnen noemen: het diende zich aan tijdens het programmeren. Het festival heeft echter ook een klein beetje een introducerende, een didactische functie, en we hebben nog nooit zoveel vrouwelijke solo's kunnen zien in België. Ik ben benieuwd om de wereldkreatie vanavond te zien... Het feit dat je aan Ikeda en aan Ko Murobushi voor dit festival een wereldkreatie kan vragen, en die krijgt, vind ik enorm belangrijk.

Problemen

Veto: Clark heeft zijn videotapes, die tijdens de voorstelling moeten gedraaid worden vergeeten. Hoe komt 't dat jullie niemand op het vliegtuig gezet hebben om...

Michel U.: Ja, dat is dus een fout, dat is een fout die wij niet gemaakt hebben. We hebben ze tijdig proberen hier te krijgen... Mijn enige bezorgdheid was, wat zeg je tegen het publiek, dat videt-

verwacht.

Veto: Daar is niets van gezegd.

Michel U.: Niets van gezegd, na samenspraak met Michael Clark. Die zegt, deze voorstelling verandert altijd, ik heb ook liever een scène van 15 op 14 zoals in *Riverside*, waar hij werkt, en hier moet het op 8 op 10, en dat gaat ook. Het is ook aangekondigd dat ik hier alleen zou zijn en we staan hier met drie. Als die tapes er niet zijn, wel die zijn er niet. Als je de voorstelling gaat zien, dan bemerk je de anarchistische manier waarop hij op de scène staat, en dat vind ik wel iets *tof* aan Clark. Alles bij hem is een ineenval van artistieke en alledaagse realiteit, wat typisch is voor het postmodernisme. In die zin is dat te verwantwoorden, en als hij de voorstelling zo wil doen, oké. (Vóór de volgende voorstellingen zijn de tapes gearriveerd, nvdv.)

Veto: Ik vond het tweede deel, waar de tapes in moesten komen, helemaal niet op peil van het eerste.

Michel U.: Ik kan er nog niet goed over praten, ik zou de voorstelling nog eens moeten gaan zien. Ik wil wel zeggen dat ik hem nog altijd een fantastisch danser vind, ongelooflijk. Maar choreografisch is hij jong he, hij is jong. Die man is eenentwintig. Maar die nieuwe *nonchalance*, die je daar gezien hebt...

De ploeg

Veto: Het is de eerste maal dat 't Stuc zo massaal op vrijwilligers beroep doet.

Michel U.: Dat valt mij op de hele lijn mee. Ik vind dat het fantastische ploeg hebben. Maar ik ben eens benieuwd, je moet eens een vrijwilliger interviewen: Wat die er van denkt, want ik vind dat wij zeer veel van hen vragen en... Nu ja, ze krijgen een festival te zien.

Veto: Jullie hebben wel een publiek ontdekt.

Michel U.: Ja, het bestaan van het publiek vermoeden we wel maar niet de grootte. En dat was de verrassing van het festival. En eigenlijk het enige grote probleem, dat de toeloop zo groot geweest is, groter dan wij ze hebben kunnen verwerken. Zo is het bijvoorbeeld niet prettig de abonnementsformule te moeten stopzetten omdat je de voorwaarden niet meer kunt waarmaken die je aangeboden hebt.

Veto: Gaat de danswerking van 't Stuc nu dezelfde richting op als de teaterwerking? Roelof Hartplein, Oidipus...?

Michel U.: Ik vind dat een cruciale vraag. Het festival opent perspectieven, maar meer kan nu nog niet gezegd worden. Maar het cruciale probleem is

dat het perspectieven opent maar dat we godverdorie nog niet eens zeker zijn dat we volgend jaar het personeel hebben ten eerste en ten tweede infrastructuur hebben om dat te realiseren...

Michael Clark, die met zijn dansers al een tijd één tafeltje verder zat, onderbreekt Michel U. met een vraag die één van de gespreksnoten onmiddellijk begrijpt. 'For the bar' zegt Clark — wij begrijpen dat hij bonnetjes voor gratis drank in 't Stuc bedoelt. Michel laat techniek Hans S. bedoelde bonnetjes opzoeken.

Michel U.: Waar waren we gebleven? Ah, de infrastructuur. Ja, ik wil eigenlijk na Clark geen enkele dansvoorstelling meer geven in 't Stuc, gewoon omdat de zaal zo beperkt is...

Ilse M. komt meedelen dat Michael Clark vraagt wanneer ze kunnen vertrekken morgenavond. Michel geeft haar het telefoonnummer van het station. Er volgt nog een kleine ruggespraak met Clark zelf. Ilse zoekt naar de sleutels van de kantoren maar Hans heeft die om de drankbonnetjes te zoeken. Als die terugkomt blijken er niet meer voldoende drankbonnetjes te zijn. Als het intermezzo gedaan is weet niemand meer heel juist waar we met het interview gebleven waren. We stellen een vraag die niets met het voorgaande te maken heeft.

Veto: Wordt bij de voorstelling van Fabre, die acht uur duren, even veel volk binnengelaten als bij andere voorstellingen? Wordt dat niet moeilijk voor die mensen?

Michel U.: Er wordt gewerkt aan een ventilatiesysteem.

Veto: (???)

Michel U.: Dat helaas, helaas vandaag niet kon af zijn omdat de technische diensten te veel werk hebben met de alumnidag. Maar anders was het af geweest. Nu zal het maandag af zijn.

Veto: Hoe staat het met de samenwerking met de universiteit?

Michel U.: Ik merk dat wij voor het Klapstuk enorm veel hulp krijgen van de technische dienst. Maar daar staat niets van op papier, officieel, daar wordt wel over gesproken op Akademische Raad, maar niet met mij. Ik weet van niets, officieel.

Veto: Maak je van het festival geen prestigezaak?

Michel U.: Ergens moet ik dat toegeven. Maar zeg zelf, 't is niet enkel prestige, 't is ook een schoon programma. En zaken als Fabre en Fase, dat is gewoon de mensen een nieuwe kans geven dat te zien. En omdat... Zo kan Fase ook eens in een nieuwe ruimte gezet worden waar... die beter is dan 't Stuc. Fabre was bij zijn eerste voorstelling hier heel verveeld, dat maar 60 mensen zijn voorstelling gezien hebben, in een stad als Leuven. Dit keer zullen 600 mensen het zien.

Werkgroepen

Veto: In verband met jullie continuïteit. Jullie organiseren wel een internationaal festival, maar de werkgroepen staan op een lager nivo dan die van teater. Hoe kijk je daar tegenaan?

Michel U.: Ik kijk daar vooral tegen aan (gelach). Het is een kompleks antwoord. Ten eerste moet je toegeven dat teaterprogramma al veel verder staat in 't Stuc dan dansprogramma. Dat laatste doen we nu twee jaar, met het eerste zijn we al zes jaar mee bezig. Ten tweede verlopen de werkgroepen dans enigszins anders dan die van teater, dus veel meer op techniek gericht, veel minder op concrete processen, eventueel naar een productie toe. Ten derde kan je maar gelukkig zijn als je op iemand valt als Pol Peyskens die onmiskenbaar een heel belangrijke invloed heeft op die theaterwereld. Het is mijn ideaal voor alle genres waar we rond werken het Amerikaanse concept van *artist in residence* in te stellen.

Veto: De werkgroep van Jan Fabre is daar misschien een begin van?

Michel U.: Voor mij is het Paul Peyskens die hier artist in residence is. Het is ook normaal dat je in teater zo vlugger mensen vind dan in dans. Er zijn hier een stuk of 40 gesubsidieerde teatergezelschappen. Maar hoeveel gesubsidieerde dansgezelschappen? Eén, het Ballet van Vlaanderen. En Rosas heeft ook nog een chequé gekregen van 't ministerie. Chris Dercon die nu de video gaat begeleiden is ook iemand die zeer interessante dingen kan doen. Dirk Lauwaert voor de film... dat zijn mensen die de contacten hebben, en die de brains hebben. En je kan maar hopen dat we vrij snel iemand vinden die voor dans hetzelfde kan doen en wil komen werken voor studenten.

Veto: Is het niet zo dat je als deelnemers aan de werkgroep ook mensen nodig hebt die al een tijd met dans werken?

Michel U.: Wel eigenlijk niet, er zijn in...

Ilse: Gaan ze met de trein naar Oostende?

Clark wil vroeger vertrekken dan eerst gepland. Hij komt erbij staan en legt zijn problemen voor. De twee overige dansers maken aanstellen in de zaal te gaan repeteren.

Veto: We zaten bij de danswerkgroepen...

Michel U.: Ja, het is natuurlijk altijd interessant om die voorkennis te hebben. Maar net zoals in het teater heb je in de postmoderne dans een richting die beweert dat amateurs interessant zijn op de scène. Bijvoorbeeld Steve Paxton doet dat regelmatig, met amateurs werken. Ik denk nu wel dat we door dat festival mensen in die richting gaan aantrekken. Dan moeten we die mensen ook de kans geven hier regelmatig te werken, net zoals bij het teater. Want eigenlijk, om tot goed resultaat te komen is er maar één ding, en dat is werken. Daar konstant mee bezig zijn.

Veto: Michel, het festival geeft nu ook een aantal workshops. Hebben die een even groot succes als de...

Michel U.: Die zitten vol.

Guido Janssens
Peter De Jonghe

Het festival achter het festival

Put on your red shoes

"Twelve and three and four. Okay." Michael Clark vangt dansers Gaby Agis op. Even uitrusten. Clark begint te prutsen aan de tv-monitor. De muziek van Glenn Branca schalt uit een draagbare cassette recorder.

"Hey Michael, can I just ask one question? When I come, does Leslie stop me or do I see him?" Er scheelt iets aan de beeldbuis. Geen dansers op de beeldbuis, enkel sneeuw. Tot technicus Hans Schoeters vanachter een gordijn opdrukt: "Hey folks, this is the cable".

Probleem elfendertig is zodoende opgelost, de repetitie gaat voort.

Dit is een dansfestival, het Klapstuk. Wie niet uit de zetel komt voor dans, gelieve zich te onthouden.

't Stuc zorgt al langer voor een restgebied van vernieuwing binnen het Festival van Vlaanderen. Van 1978 tot 1981 zette 't Stuc zijn seizoen eveneens in met een festival, Klapstuk geheten, maar onder die naam ging toen een veel hybrider concept schuil. Trouw aan de intenties van vernieuwing eigen aan 't Stuc werd de avant-garde uit alle mogelijke disciplines aan het publiek gepresenteerd, maar meer lijn dan dat zat er niet in de programmatiek van het toenmalige Klapstuk. Anno '81 werd de oude formule 'uitgesletten' bevonden. De beleidsopties van 't Stuc — verder werken langs de lijnen van theater, dans en video — en de onverhoopte ontdekking van het bestaan van een potentieel danspubliek — nogmaals: danspubliek, niet balletpubliek — naar aanleiding van Anne-Thérèse De Keersmaekers 'Fase' bracht de mensen van 't Stuc begin '82 bij de idee van een dansfestival. Editie '82 werd overgeslagen om een ander gedagelijck voor te bereiden.

Infrastructuur

"Twee mensen van de Stadsschouwburg hebben elk drie uur les gevolgd bij ADR, de firma die 'het nieuwe lichtorgel geleverd heeft. Het is op zich niet slecht, zowel manueel als computergestuurd." Hans Schoeters neemt een trek aan zijn sigaret. Hij is technicus en één van de vele Klapstukmedewerkers die werkt met vrijstelling van stempelcontrole. "Maar die mensen werden voor de eerste keer gekonfronteerd met materiaal dat up-to-date is. We hadden ook problemen met hen. Wij hadden een veel hogere technische opleiding. We begrepen elkaar niet altijd. Kwa medewerking hadden we echter niet te klagen: de lichtopstelling bij dans is fundamenteel verschillend van die van theater, zodat 'alle vaste lichten moesten verhangen worden. Dat is een hele klus, en dat hebben ze voor ons gedaan. De hele boel kregen we ook gratis ter beschikking, zodat er geen licht moest bijgehuurd worden."

Op het eerste gezicht lijkt Leuven wel de stad bij uitstek om geen dansfestival van die omvang in te organiseren. Het Stuczaaltje is klein en biedt weinig mogelijkheden. 't Stuc heeft wel permanent een zaal in de Naamsstraat — waar *Oedipous* opgevoerd werd — en een zaal in de Vlamingenstraat in gebruik. "Aan de Naamsstraat is wel gedacht, maar er was nog veel te veel werk: het podium staat op de hoogte, met die palen kan je ook maar voorstellingen geven voor 60 tot 70 man, tenzij je de zaal eerst volledig zou ombouwen. In de Vlamingenstraat moeten we een dubbele deur uitbreken, want die gaat open naar de verkeerde kant, en dat mag niet voor de brandveiligheid. Voor een gedeelte gebruiken we daar de oude pratikabels van 't Stuc, verstevigd met ijzeren hoeken. Het heeft ons twee weken gekost om die pratikabels volledig te herstellen. Wat ook een

plezante job was, was de verduistering aanbrengen aan het plafond: zwart plastic met netjes. Waarschijnlijk wordt het ook een plezante job ze er weer uit te trekken. Toen we eraan bezig waren was het heel warm. De plastic werd heet, niet meer aan te raken, we moesten in bloot bovenlijf werken."

De enige zaal waar voor een groter publiek voorstellingen kunnen gegeven worden is de vernieuwde Stadsschouwburg — door het stadsbestuur gratis ter beschikking gesteld — die echter blijkbaar nog niet aan alle (technische) eisen voldoet. "We waren gedwongen een andere vloer te leggen, want de planken van de Stadsschouwburg zijn erg oneffen en dat mag niet bij dans. Dus hebben we de plankenvloer bedekt met vezelplaten en pas daarop de echte dansvloer gelegd... Er zijn een aantal fouten gemaakt bij het ontwerp van de vernieuwing. Je hoort bv. nog altijd de wind waaien. Uiteindelijk komt het erop neer dat ze een volledig vernieuwde installatie hebben qua verlichting en geluid."

Spiegeleffekten

"We can put the spot, but it is a very different light." Het Requiem van Fauré en de schaarse spots aan het plafond verlenen de ruimte in de Vlamingenstraat een gewijde sfeer. Daags voor de wereldkreatie van Ut van Carlotta Ikeda schijnen er pro-

blemen te zijn met de belichting. Koreograaf *Ko Murobushi*, kaalgeshoren hoofd en walkman aan de schouder, discussieert met z'n Franse hoofdtechnicus, beiden in broken English. "But finally we don't need a miroir?" Er zijn blijkbaar communicatieproblemen, Murobushi tracht al gebarende duidelijk te maken wat hij wil, of niet wil. "Can we try again, without the miroir?" Carlotta Ikeda zelf, tot dan toe verstand ineen-gedoken op scène, komt op de tribune zitten en steekt een sigaret op. Ze mengt zich niet in de discussie en heeft nog geen woord gezegd. Een groot wit scherm, gespannen over een constructie van aluminium buizen, wiebelt vervaarlijk bij het weggrollen. *Luc Pelgrims*, Klapstukmedewerker, vertelt dat het scherm verkeerd gekonstrueerd is: de poten zijn te kort, je hebt 4 man nodig om het zaakje te verslepen.

Uiteindelijk wordt de spiegel weggeschoven en wordt er een spot bijgeplaat. "We will try again tomorrow, after the dress rehearsal." De repetitie gaat voort.

Fabre fabriceert schilderij

De volkstoelooer naar het Klapstuk was veel groter dan verwacht. "We kregen het dubbel aantal reservaties binnen, vergeleken met wat werd verwacht. De abonnementen liepen heel goed, ook schriftelijk. De post-

Hans Schoeters maakt een lichte aanpassing aan de verkeerssignalisatie terwille van het Klapstukfestival. De onmogelijkste opdrachten zijn voor de technikers weggelegd (foto Wim Verhelst)

steking heeft wel voor moeilijkheden gezorgd." Ook *Ilse Machielsens* werkt voor de duur van het Klapstuk onder vrijstelling van stempelcontrole. Ze staat in voor de ticketverkoop en het logies van de artiesten. "In Brussel zaten tamelijk veel kaarten, en dat wisten wij niet. Daarom hebben we dikwijls te vroeg gezegd dat die of die voorstelling uitverkocht was. Op een gegeven moment kregen we dan een hoop kaarten terug uit Brussel en dan had je bijvoorbeeld toestanden zoals dat meisje: dat kon nog een kaart voor Cunningham op de kop tikken terwijl haar lief de dag tevoren te horen had gekregen dat alles uitverkocht was." Of de mensen vinden wat voor vlees in hun kuip zat? "We kregen bijvoorbeeld heel wat mensen aan de lijn die specifiek naar Cunningham vroegen. Velen gingen ook af op het Standaardkraantje. Een aantal mensen kwamen kaarten terugbrengen nadat ze de promotievideo hadden gezien."

Ilka Doubek komt het Stuc binnen; de aandacht van de verslaggever wordt even afgeleid. Doubek wordt uitgebreid verwelkomd door *Michel Uytendaele*.

In 't Stuc hangt een affiche waarop gastheren (logies & ontbijt) gezocht worden voor de artiesten. "De uniek kon hen niet logeren wegens gast-professoren en zo. We hebben dan een beroep gedaan op particulieren, maar uiteindelijk zit bijna iedereen op hotel, behalve *Michael Clark*. *Fabre* ging eerst op en af rijden, maar later wou hij een hotel voor z'n twaalf man. Voor de duur van zijn workshop, twee maanden, heeft hij een ruimte van vier bij vijf nodig, want hij werkt aan een schilderij."

Decalage

"Niet roken jongens, anders gaat ge hier buitenvliegen." Roken mag niet tussen het pluche van de Stadsschouwburg, evenmin als programmaboekjes verkopen na de voorstelling (het laatste verbod kon gelukkig na veel gepalabereerd ongedaan gemaakt worden). Vrijdagmiddag 16 uur, daags na de start van het Klapstuk, en we beleven de klassieke grauwe oktobermiddag. Binnen in de schouwburg is het licht ook gedempt en indien ik romantisch zou zijn, zou hier nu een en ander volgen over vergane glories etcetera. Het Klapstuk is echter modern, post-modern zelfs en *Thierry De Mey*, komponist van de muziek van *Rosas dans* *Rosas*, is net aangekomen voor de soundcheck. Aan het nieuwe lichtorgel probeert een stofjas alle lichten uit: "Godverdomme, gisteren werkte de 96 niet meer en nu ik hem hersteld heb, werkt de 103 niet". De Mey en Hans S. overlopen de mankementen van gisteren: de luidspreker die op springen stond, de (ontbrekende) aarding van de uitgang van de versterker, de zaallichten die aansloopten na de eerste beweging.

Anne-Thérèse De Keersmaekers komt binnen met in haar zog *Michèle Anne De Mey* en vraagt onmiddellijk: "Het licht in de vierde beweging, hoe kwam dat? Wiens schuld was dat?" *Technicus Bert*: "Het zat zo in het geheugen". De Keersmaekers, sarkastisch: "Ah, het was de schuld van het geheugen".

De overige errata passeren de revue. "Er is iemand op scène geweest in het eerste deel." *Technicus*: "Nietwaar". — "Toch wel. Eén van die meisjes van de receptie. *Michèle* heeft het gezegd. Ik heb de lift horen op- en neergaan." *Michèle Anne De Mey* valt haar bij: "Tout à coup, j'entends quelque chose qui descend. Je pense: oh non, un rideau ou quelque truc mécanique qui tombe". — "Zo'n meisje met een plateau werkt wel demystificerend." *Thierry De Mey* grinnikt: "Ca devient élastique".

T. De Mey begint het interview, hem afgenomen door *Guido J.*, te corrigeren; maar die job wordt vlug overgenomen door A.T. De Keersmaekers — De Mey's Nederlands is immers voornamelijk passief. Er ontspint zich een discussie over het nuanceverschil tussen *decalage* en *déphasage*. "Mais *Thierry*, tu ne vas pas montrer ta cuisine intérieure."

VETO verlaat de planken. Aan de backstageur zegt *Ann-Thérèse*: "Vergelijk mij niet met Post-modern dance en *Thierry* niet met New Music!"

Peter De Jonge

Ilse Machielsens, de verantwoordelijke voor de ticketverkoop en het logies van de artiesten. Ook zij werkt als vrijwilligster, als vrijgestelde van stempelcontrole. Slechts één ding liep uit de hand: de publieke belangstelling was te groot... (foto Wim Verhelst)

**BON
VAN
50^F
VERMINDERING**

**Bij aankopen voor
een bedrag van
500 F of meer.***

*Sulker en sigaretten uitgezonderd.

1 BON PER AANKOOP

Geldig tot 31/10/83
alleen in Supermarkt

TERVUURSEVEST 113
3030 HEVERLEE

GB

Onvoorspelbaar als de kauwgum

Michael Clark. Een boeiend danser, een tikje onbezonnen mischien, maar bij momenten al erg indrukwekkend. Zijn kapsel is punkerig, maar hij was dan ook van heel dicht betrokken bij de punkbeweging in Engeland. Naar eigen zeggen is de invloed ervan op beslissingen en ideeën in zijn werk erg groot.

Anarchy in dance? Een gesprek.

VETO: Je kreeg een klassieke balletopleiding aan de Royal Ballet School en later ook aan de Parijse opera. In 1982 maakte je je eerste choreografie 'Of a feather, flock' en meteen werd je uitgeroepen tot een 'new dance'-adept, tot een avant-garde danser. Vanwaar die evolutie?

Clark: Wel, toen ik uit de Royal Ballet School kwam ben ik lid geworden van Ballet Rambert, wat geen echt balletgezelschap is. Ze brengen hedendaags werk, vooral gebaseerd op Martha Graham en niet zozeer op Merce Cunningham. (Nvdr. Inderdaad, zes jaar geleden hebben we Ballet Rambert in het Roundhouse Theatre in Londen aan het werk gezien. Het deed toen heel hard denken aan Béjart, om maar iemand herkenbaar te noemen.)

Wel hadden de meeste dansers een klassieke opleiding achter de rug. Ik heb trouwens geen kritiek op klassiek ballet. Ik hou ervan. Ik denk dat het een goede technische grondslag biedt, niet essentieel, maar wel nuttig.

Phrases in movement

VETO: Zou je klassieke choreografieën kunnen of willen maken?

Clark: Ik denk dat enkele van de stukken die je vanavond zal zien krijgen ongelofelijk klassiek zijn, zowel in structuur als in beweging, alhoewel ik geprobeerd heb het tot op een punt te drijven waar het niet meer serieus is, maar bijna belachelijk. (Nvdr. Dit blijkt vooral in het eerste deel van de voorstelling waar hij verhalend ietwerk gaat zoals bij klassiek ballet de gewoonte is. Een vrouw die de ene man wil verleden, maar daar niet in slaagt, zoekt uiteindelijk haar toevlucht bij een ander. De kroon van spiegels die zij even later op het hoofd zet is dan ook duidelijk een pastiche op Freudiaanse oppervlakkigheden.)

VETO: Hoe zat 'Of a feather, flock' ongeveer in mekaar?

Clark: In die tijd was ik geïnteresseerd in het bijbrengen van een groep mensen met heel verschillende achtergronden en heel ongelof-

lijke technische bagages en stijlen. We werkten allemaal samen aan de choreografie. Het belangrijkste doel was aan te tonen hoe ieder evenveel waard was ten opzichte van de rest. De idee van gelijkheid speelde een belangrijke rol. Er speelden mensen in mee die nog nooit gedanst hadden, en ik vond dat het wonderwel lukte. Dat deed het blijkbaar toch niet, want toen ik achteraf met de harde critici sprak vroegen ze me waarom ik met zulke slechte dansers werkte. Blijkbaar hadden ze het niet begrepen. De dans bestond uit zes 'phrases of movement' (nvdr. een groter geheel van aan elkaar gelaste dansbewegingen), eigenlijk variaties op die zes grote 'bewegingen'. Dus verschillende patronen waarvoor ik zes dansers gebruikte. Zes was een vrij belangrijk getal, omdat ik teerlingen gebruikte om de meeste patronen te bepalen.

VETO: Het element 'toeval' speelde dus een belangrijke rol in het structureren van de choreografie?

Clark: Ja. Daarmee wil ik niet zeggen dat er geïmproviseerd werd. Al de 'phrases' en al de bewegingen lagen min of meer vast.

VETO: In '1 Stuc breng je jouw tweede choreografie 'Parts I to IV'. Het gebruik van videomontoren is nieuw. Waarom video's?

Clark: Aanvankelijk omdat we in een kleine ruimte wilden werken, een heel kleine, nauwe kamer, die nog kleiner wordt tijdens de dans. Omdat we dit niet 'live' konden doen hebben we een video gemaakt. Er zijn nog andere redenen. Eén daarvan is het verschil in schaal. Eenmaal als je iemand in het gewone leven voor een bepaalde tijd hebt bekeken, ben je gewend aan een welbepaalde proportie, je weet wel, de verhoudingen van een lichaam. In een videodans moet je je snel aanpassen aan de verschillen in schaal. Ofwel pas je je aan, ofwel verlies je alle interesse.

(Nvdr. Michael Clark werkte ook met Charles Atlas, de videodans-kunstenaar die bij Merce Cunningham werkt. Michael ontmoette hem toen Charles voor Karole Armitage de belichting en kostuums ontwierp en hij in Karole's anarchistisch gezelschap danste. In november gaan ze opnieuw samenwerken. Vooral belangrijk voor de voorstelling in Leuven is zijn samenwerking met Cerith Wyn Evans, ook een videokunstenaar.)

Natte vingers

VETO: De drie video's in het programma zijn van Cerith's hand. Hoe werden ze gemaakt?

Clark: We werkten veel samen. Ik bedoel, in bepaalde opzichten waren er veel problemen

omdat hij nog nooit met dans had gewerkt en ik nog nooit met video. Daarenboven konden we niet met camera's werken tot op de dag dat we het opnamen, omwille van financiële redenen. We hadden dus welgeteld twee (!) dagen om alles op band te zetten, wat betekent dat we erg veel onze natte vingers hebben gebruikt, als je begrijpt wat ik bedoel.

VETO: Je gebruikt ook kabeltelevisie.

Clark: Dat is goed, omdat het iets is waarin het publiek iets van zichzelf herkent. Het is niet belangrijk dat ikzelf me ermee verbonden voel, maar we veranderen de kanalen nogal veel, wat dan een parallel vormt met de beweging die onlogische veranderingen in zich draagt en ergens is er ook altijd wel iets relevant in het T.V.-programma dat verband houdt met wat er gaande is op de scène. Het biedt trouwens een breder perspectief. Het geeft ook een ander zicht op de video die je daarvoor hebt gezien, omdat een werkstuk speciaal voor video nooit op T.V. zou vertoond worden.

VETO: Waar haal je je ideeën? Hoe bouw je een choreografie op?

Clark: Meestal kies ik iets erg archetypisch, een heel breed onderwerp, en dan zoom ik in op iets meer specifiek. 'Parts I to IV' begon als de 'vier seizoenen' (lacht). Het is een heel rijk onderwerp met zoveel verschillende aspecten. De bewegingen komen van overal. De muziek speelt wel een belangrijke rol. Er wordt veel gedanst, heel specifiek op de muziek, omdat ik iets wou doen dat het publiek er meer bij betrof, vooral na 'Of a feather, flock', dat veel mensen niet goed of te moeilijk vonden.

VETO: Je kreeg toch goeie kritieken.

Clark: Ja, ze zijn erg vriendelijk voor me geweest (lacht).

VETO: Is het moeilijk om geestes- en danservanten te vinden in Engeland?

Clark: Dat is niet zo eenvoudig. In Engeland is er niet dezelfde overtuiging als bijvoorbeeld in New York. Wat ik bedoel is dat mensen een keuze maken, een bepaalde weg inslaan en

daaraan verderwerken, meestal met één choreograaf. In Engeland ligt dit alles erg verspreid. Bijvoorbeeld: Chris Kamor heeft gekozen om bij de Cunningham Company te werken en zal zich bij die keuze houden. Die overtuiging heb je niet in Londen. Daarmee wil ik niet gezegd hebben dat dat een artistieke mislukking of fout is. Waarschijnlijk heeft het veel te maken met de Britse mentaliteit. Die is erg democratisch (lacht). Iedereen wil alles doen, eens een keer bij die en die dansen, dan weer elders gaan werken, enzovoort...

Different skills

VETO: Maar de meeste klassiek opgeleide dansers zijn toch flexibel genoeg om in jouw choreografieën te dansen? Of vergis ik me?

Clark: Dat hangt er echt vanaf. Ik ontwerp niet dezelfde beweging voor mezelf, als bijvoorbeeld voor Leslie (nvdr. Leslie Bryant, die in 'Parts I to IV' danst, naast Michael Clark en Gaby Agis), omdat hij zo verschillend van me is en hij ook tot totaal andere dingen in staat is. Op dit moment ben ik geïnteresseerd in het werken met verschillende 'skills'. Gaby bijvoorbeeld heeft geen uitgebreide dansopleiding gekregen, maar dat is heel nuttig omdat ze er daardoor totaal anders uitziet dan ik.

VETO: Je probeert dus de dansen aan de personen aan te passen, en niet de persoon aan wat jij eventueel een mooie of goede beweging zou vinden?

Clark: Ja.

VETO: Dat is pas democratisch (algemeen gelach).

Paul Verduyck
Eric Vanhaeren
Pieter T'Jonck

Vertaling en commentaar: Eric Vanhaeren

ROCKY

zweven als fred astaire
en ginger rogers,
bewegen als travolta
en olivia newton john...
dat kun je leren.

op maandag 17/10, dinsdag 18/10,
woensdag 19/10, donderdag 20/10
start dansstudio
rocky zijn nieuwe cursus:
boogie, swing, en rock 'n roll.
ook het allernieuwste: FLASH DANCE

lessen: ma 20.30 tot 21.30 u
di 19.30 tot 20.30 u
wo 20.30 tot 21.30 u
do 19.30 tot 20.30 u
vrij 21.30 tot 22.30 u
prijs: 900 fr voor 9 lessen
inschrijving 1 uur voor eerste les

ROCKY STAAT GRATIS TER BESCHIKING
VOOR FUIVEN EN T.D.'s

ARMEN EN BENEN OVERHOOP? ROCKY HAALT ZE UIT DE KNOOP.

DANSSTUDIO ROCKY parijsstraat 11
3000 Leuven. 016/23 16 98 - 23 63 88.
De eerste stap is de moeilijkste.

In een ongepubliceerd interview haalt Anne Teresa De Keersmaeker scherp uit naar de Vlaamse danskritiek (als er zoiets bestaat?): weinig of geen recensent slaagt erin deskriptief weet te geven wat er op de scène gebeurt en de meesten rotzooien maar aan, blind voor elk analytisch kijkgedrag. Wijze lessen trekkend uit deze raad waagt uw dienaar zich aan een poging tot 'nouvelle' danskritiek — analytisch en deskriptief. Wie niet horen wil, moet voelen.

Een zwart doek als achterwand. Links en rechts staan lage, lange spiegels 45° naar het dansvlak toegekeerd zodat de belichting (in het eerste deel, een rij van spots boven de spiegels) zich indirect met de dansbeweging kan vermengen. Tegen een geluidsdekor van machinale dreunen verschijnen vier dansers op het dansvlak en plaatsen zich achteraan rechts, met de rug naar het publiek. Als ze zich rugwaarts vallen en omrollen, wordt het eerste deel ingezet: de dreunen verdwijnen en je hoort enkel nog het geluid van de bewegingen en de adem van de dansers, die zich al liggend, even zittend en een enkele keer rechtopstaand (en dan weer rugwaarts vallend) op het dansvlak bewegen. Opzij kijken, naast het lichaam tasten en snel wgrekken, omrollen, het bovenlichaam van de grond optillen en terug neerzakken, met de hand door het haar gaan, met de elleboog de kin ondersteunen, de hand naar de mond brengen... Gelijktijdig met vier of individueel verschillende herhalen ze deze bewegingen, variërend op een schuine lijn (van rechts achteraan tot vooraan links) 'dansen' ze zich door de eerste beweging heen en eindigen links vooraal op één lijn.

Stoelendans

Een 'gedanste' of 'geakteerde' pauze: Fumiyo staat recht en zet de stoelen en

Rosas danst Rosas

schuiven van de dansers klaar voor het tweede deel. De anderen ontspannen zich even, enkele blikken en woorden worden gewisseld maar dadelijk is iedereen op de been. Nog enkele stoelen — er worden vier stoelengroepen gevormd waarop straks het tweede deel 'gedanst' zal worden en die apart belicht worden — en schoenen worden op hun juiste plaats gezet. De dansers maken zich op voor de tweede beweging: jurk en blouse in orde brengen, schoenen aantrekken en zittend wachten op elkaar. "Ben je klaar" vragen de blikken. Op het harde ritme van Thierry De Mey's perkussie-muziek wordt gejaagd 'gedanst': een arm glijdt naast het lichaam, een slag opzij, een slag in de buik, het hoofd razendsnel achter- en voorover slaan, het hoofd in de handen, rechtstaan en weer zitten, het ene been over het andere slaan,.... terug naar elkaar

kijken. Bepaalde bewegingen keren weer, worden simultaan door de vier dansers uitgevoerd of groeien uit tot een complex geheel waarin ieder een eigen dansreeks (o.a. languit op de stoelen liggen) volgt. Plots breekt de tweede beweging af.

Klimaks én anti-klimaks

Tijdens een tweede 'gedanste' of 'geakteerde' pauze worden de stoelen tegen de zwarte achtergrond gezet. Allen Fumiyo blijft nukkig zitten en reageert niet als de twee andere stoelen van haar stoelengroep worden weggenomen. De drie andere dansers hebben zich al op één lijn voor de stoelen opgesteld, wachtend op Fumiyo. Ze kijkt om, plaatst haar stoel bij de rij andere stoelen, maar gaat terug zitten. Het spel kan beginnen: een muzikale achtergrond van blaas-instrumenten zet in, draai bewegingen

en evenwichtspunten volgen de structuur van de muziek. Beurtelings treedt een danser naar voren in een lichtglimmerend en danst eenzelfde bewegingspatroon sneller, of combineert het danspatroon met dagdagelijkse bewegingen (o.a. de hand door het haar, de schouder ontbloten en de blouse terug recht trekken). Soms blijft één danser op een stoel zitten. Een abrupt einde. Dadelijk maken de dansers zich achteraan rechts klaar voor de vierde beweging. Onheilspellende tonen en dreigende bewegingen met de rechterhand. (De scherpe en donkere ritmiek van de muziek knevelt me, de hoekige bewegingen grijpen me naar de keel... "I am cabin'd, cribb'd, confin'd, bound in to saucy doubts and fears". Van mijn analytisch-deskriptief uitgangspunt tracht ik te redden wat er te redden valt.) Uit de zich agressief bewegende groep treedt de linkse danser naar

voren, en dan telkens de volgende. Er vormt zich een diagonaal die dadelijk doorbroken wordt, waardoor de vier dansers samen op één lijn, vooraan links eindigen. Onmiddellijk volgt een complexe ronde-dans. Al dansend beschrijven ze een cirkel met vaste punten waarop een bepaald bewegingspatroon (o.a. twee armen om het lichaam slaan, het hoofd achterover gooien en het dansvlak aanraken) herhaald wordt. Op de stijgende intensiteit van de muziek wordt de ronde-dans naar een klimaks gevoerd, die dadelijk een anti-klimaks wordt: een danser valt op de grond, een tweede zakt op een stoel, een derde stopt en blijft staan. Ze staan uitgespuugd op de scène terwijl Anne Teresa verbeterd draai bewegingen voor de laatste malen herhaalt. Een laatste draai beweging. Black out.

Paul Verduyck.

De plaat Rosas

Een eigen logika

Ook van Rosas danst Rosas bestaat nu een plaat, de eerste LP die de v.z.w. Schaamte op z'n actief heeft. We moeten voor deze productie geen voorbehoud maken zoals dat voor Jan Fabre's opname wel het geval was: vorige week wrongen we ons in heel wat bochten om diens geluidskoncept zelfstandig, als autonome muziek te benaderen. Hiër, bij Rosas hebben we te maken met gewone, bevattelijke edoch goeie muziek.

Op woensdag 6 oktober 11. kende Rosas danst Rosas zijn wereldpremière als plaat in het Stuc-programma *E Pericoloso Sporgersi* op radio Scorpio. Bij deze gelegenheid had Veto een gesprek met de beide componisten, Thierry De Mey en Peter Vermeersch. Een beknopte weer-gave.

Veto: Muziek en dans. Beide in één project verwerkt. In het interview dat Jan Decorte met Anne Teresa de Keersmaeker had (1) wordt gezegd dat bv. ergens het aantal mat. n in de muziek aan de dans werd aangepast. Wat is jullie visie op die samenwerking?

Thierry De Mey: Het is moeilijk de respectievelijke invloeden van beide media in de totale structuur te onderscheiden. We hebben steeds in hetzelfde lokaal gewerkt als de dansers; voor sommige delen bestond eerst de dans, voor andere eerst de muziek en we hebben ons steeds moeten aanpassen aan elkaar.

Veto: Na een tijd heb je dan een plaat gemaakt.

Thierry De Mey: Inderdaad. Velen vroegen ons een opname. En we dachten: waarom niet?

Veto: Op de plaat staat net dezelfde versie als die die bij de dansvoorstellingen te horen was. Doen de aanpassingen aan de vereisten van de dans geen afbreuk aan de muzikale konsekventie?

Peter Vermeersch: Ja natuurlijk, maar...

Thierry De Mey: We werkten aan een totaal-spektakel. De muziek is in de eerste plaats konsekwent binnen de dans, en kan daarenboven afzonderlijk beluisterd worden: de aanpassingen zijn niet van die aard dat de muziek afzonderlijk inkonsekwent zou geworden zijn. Er is slechts één kleine wijziging tegenover de vroegere versie gemaakt: de instrumentatie is enigszins verrijkt. Vanaf nu zal dus te de optredens dat gebruikt

worden (wijst naar de plaat).

Ritme

Veto: Hoe zit jullie muziek technisch in elkaar?

Thierry De Mey: De kern is de ritmische superpositie. Bijvoorbeeld. Eén instrument in 4/4 en een ander in 3/4. Dan heb je de klemtoon van de 3/4 die steeds verschuift tegenover die van 4/4. Zo bekom je op een bepaald moment het typische ritme van de *habanera* (Peter Vermeersch geeft een illustratie: één 2 3 één twee 3 één 2....). De muziek van het tweede deel — dat enkel met perkussie-instrumenten werkt — is zuiver op dat ritmisch procedé gebaseerd.

Peter Vermeersch: Ook de melodie is op gelijkaardige systemen gebouwd. In het laatste deel gebruiken we daarenboven korte ornamentale celletjes.

Thierry De Mey: Die zijn uitgewerkt in systemen als: A, AB, ABC, ABCD.... Alles bij elkaar hebben we gezocht naar een eigen logika. De muziek is zeer strikt gestructureerd, maar heeft toch een grote emotieve inhoud. Net zoals de dans, dus.

Veto: Jullie werken met ritme doet me denken aan Steve Reich's werk. Ik denk daaraan, vemeer omdat De Keersmaeker's vorige productie op zijn muziek gebaseerd was.

Thierry De Mey: Reich defaseert één ritme, wij superponeren in de eerste plaats verschillende ritmes; 'décalage' gebruiken wij ook wel, als één van de vele technieken. Ik geloof dat Rosas heel anders klinkt dan de Amerikaanse repetitieven. Daar faadt alles in en uit, je krijgt een soort wieging, een soort eeuwigheidsgevoel. Onze muziek is veel harder, vooral in de ritmische puls, en ze streeft echt naar een einde. Op dat gebied zijn wij veel Nederlander.

Veto: 'Rosas danst Rosas' heeft inderdaad veel gelijkenis met sommige werken van Louis Andriessen, zoals 'Hoketus'. En hoe situeren jullie jullie muziek tot de New Music?

Peter Vermeersch: We sturen hetzelfde verwijt naar de repetitieve muziek, nl. dat die te soft is. Maar dat is ook alles.

Thierry De Mey: Wij spelen niet in op het meeslepende karakter van de herhalig, iets wat in sommige eksessen van New Music — je kan Mertens en Nyman, of Reich en Glass moeilijk in dezelfde zak stoppen — voorkomt. Met New Music als dusdanig mag je ons absoluut niet identificeren. De muziek van Rosas is trouwens veel ingewikkelder: in sommige delen gebruiken

wij spiegel- en kreeftkanons, sommige stukjes zijn bijna dodecafonisch.

Veto: Vertel eens wat over de instrumentatie.

Thierry De Mey: Eerst en vooral wil ik een misverstand voorgoed van de wereld helpen: wij gebruiken geen ritmebox en geen synthesiser.

Peter Vermeersch: In het eerste deel wordt allerlei perkussie gebruikt; we hebben heel wat moeten zoeken om de juiste klanken te vinden. Zo is er een gitaar, waarop een ijzeren plaat gelegd werd. Als je dan op de plaat klopt, krijg je een resonantie-effect in de gitaar.

Veto: Dat zijn technieken uit de geïmproviseerde en concrete muziek.

Thierry De Mey: Inderdaad, maar er is nergens geïmproviseerd, alles, tot in het kleinste detail, is uitgekalkuleerd. Daarentegen hebben we nergens elektronische apparatuur gebruikt, want dan bekom je machinemuziek, en al kan je net hetzelfde met ritmebox en synthesiser spelen, als het door mensen wordt uitgevoerd, klinkt het toch anders.

Peter Vermeersch: In het vierde deel spelen 3 pianos, saksen en klarinetten. Op een bepaald moment hoor je daar een echo in. Dat effect is niet door een echokamer bekomen, maar is

effektief door de instrumenten gespeeld. Dat zijn allemaal verworvenheden van de elektronische apparatuur die door mensen nagespeeld worden.

Veto: Wat zijn jullie toekomstplannen? Denken jullie aan live-optredens?

Thierry De Mey: Nog niet. Het probleem is de juiste mensen te vinden. Deze muziek is vooral kwa ritme bijna niet uit te voeren door gewoon klassiek geschoolde mensen, die het genre niet gewoon zijn. Dat was trouwens ook een moeilijkheid bij de plaatopname — die is zeer vlug moeten gebeuren. Dat studiowerk vormde een probleem apart: bij de opname van de eerste track speel je enige *fluctuations* — je moet je bij de playback voor de tweede track opnieuw op die *fluctuations* baseren. Dat probleem heb je niet bij live-afvoeringen: dan zit de globale *beat* erin en daar richt iedereen zich op.

Peter Vermeersch: Iets wat nog belangrijk is te vermelden: *Rosas danst Rosas* moet luid gespeeld worden.

Veto: Zo luid als de concerten van Glenn Branca?

Thierry De Mey: Neen, neen, dat niet.

Guido Janssens

(1) Programmaboek Klapstuk

"Er is nergens geïmproviseerd, alles is tot in het kleinste detail uitgekalkuleerd", zegt Thierry De Mey in een luie, maar aandachtige houding. Een nieuwe 'puls' in onze nationale muziekwereld? (foto Jan Spillaert)

Carlotte Ikeda brengt Utt in wereldpremière

Op 8, 9, 10 en 11 oktober bracht Carlotta Ikeda op Klapstuk 83 een solo-productie *Utt*. Hiermee ging dit stuk in wereldpremière. Als één van de toppers onderscheidde het zich op het dansfestival mede door haar Oosters karakter. *Utt* is een choreografie van Ko Murobushi en bevat elementen uit het Westers postmodernisme en de Oosterse Butoh dans.

In 1964 volgde Carlotta Ikeda een cursus moderne dans bij de befaamde Martha Graham. Terug in Japan ontmoet ze Hyakata en treedt tot de Dairakuda Kan (de Bende van de Grote Kameel). Het is hier waar ze Ko Murobushi ontmoet, die later haar choreograaf zal worden. Een Butoh-danser met een moderne dansopleiding: een paradox? Het was Ikeda die alle meningen doorbrak over de Japanse vrouw in haar gestileerde bewegingen en een estiek in houdingen en gedrag. Hiertegenover staat het Westers postmodernisme in een geweldadigheid en een subtiele wreedheid.

Op zoek naar de oorsprong van het leven richt ze in 1974 de groep Ariadone op en neemt hiervan zelf de leiding. Ariadone, afgeleid van Ariadne, is de enige Butoh-groep die uit vrouwen bestaat. Ze creëerde haar eerste productie met Ariadone in 1975, Meshazan (vrouwelijke vulkaan). Daarna volgde o.a. Lotus

Cabaret (1979). In hetzelfde jaar maakte ze een productie aan de hand van Nietzsche's gedicht 'Also sprach Zarathoustra'. Ze haalde hieruit uitsluitend de negativistische filosofische lijn. Alle choreografieën waren van Ko Murobushi.

Ikeda's eerste soloprojekt creëerde ze in 1981 in Tokyo. Het waren de eerste versies van 'Utt' met wederom Ko Murobushi als choreografisch element in dit typisch Ikeda-genre. Drie jaar later wordt dit als een wereldpremière op het Klapstuk aangeboden als één van de toppers in het dansfestival.

Ikeda gebruikt in haar creaties muziek van Keith Jarrett, Xenakis, Fauré en Japanse disko.

Butoh als anti-dans

De Japanse Butoh heeft niet veel uitstaans met hetgeen er in Europa en Amerika gedanst wordt of is. Misschien is er nog wel enige band te leggen met Martha Graham die otegensprekelijk Oosterse invloeden in haar dans inbedde. De hele Butoh-dansbeweging, ontstaan in de jaren '60, zette zich ook fel af tegen het Japanse traditionalisme waar het misschien allemaal om te doen was. Butoh, tegen de Westerse consumptie-cultuur, tegen een traditie die de Japanse nederlaag en het apokalyptisch gebeuren in '45 mogelijk maakte, tegen de klassieke Japanse dans- en theatervormen als Noh en Kabuki die van de werkelijkheid vervreemd waren. Toch zijn er in de Butoh enkele

elementen terug te vinden die wij als typisch Japans ervaren zoals bijvoorbeeld de traagheid van bewegingen. Men kan zijn eigen cultuur niet helemaal loochenen.

De taal die de Butoh-dansers overbrengen is er een van de fantasmen, wreedheid, erotiek, onmacht en zelfs ogenschijnlijke kitch. Het geheel geeft een morbide en surrealistische sfeer. De lichamen van de dansers zijn naakt en witgekalkt. Deze kleur is in vele Oosterse culturen het symbool van leven en dood. Kenmerkend voor de Butoh is dan ook dat het een zoektocht is naar de essentie der dingen, naar de oorsprong van het menselijk bestaan. Vele figuren op de Butoh-scène verwijzen naar voormenselijke wezens,

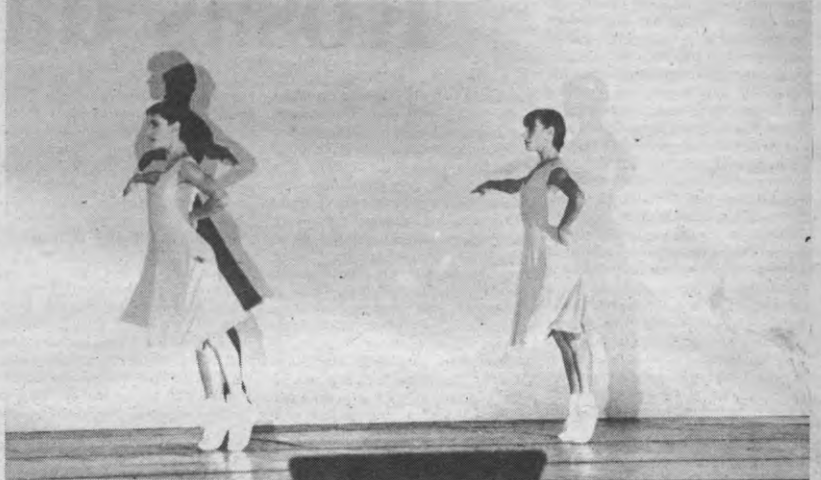
schokkend, schreevend naar adem happend of kronkelend en ineengerold als een embryo in een moederschoot.

Utt

Leven en dood lopen hand in hand doorheen Ikeda's soloproductie, 'Utt'. Voor de toeschouwer komt de figuur van Ikeda in het begin nogal akelig over; weggedraaide oogballen, verkrampte bewegingen, fel vertrokken gezicht,... Een eerste bewegingspaatru is een vreemd sloffend rondstappen naar iedere hoek van het podium. Haar lichaamsbeeld is uiterst hoog: zowel de lijn van haar romp en het krachtig naar beneden getrokken hoofd als de armen en vingers die als

twee antennen boven een gebogen Ikeda uitsteken. Zij danst dit gedeelte zonder muzikale begeleiding. Deze sfeer bekruipt je lichaam, maar open doorheen het gebeuren andere perspectieven van verregaande schoonheid en perfecte lichaamsbeheersing. Zichzelf meesleurend over een volledig witte podiumvloer zet Ikeda een tweede dansgedeelte in. Ze probeert zich van de grond los te rukken in krachtige sleurende bewegingen. Ook onderscheiden zich in haar productie duidelijk de benepen trances in zowel kinderlijke als vreedwaardige sferen. We zien Ikeda even later in een kinderlijke gebogen zithouding; mee-

vervolg op p. 11

Anne Teresa De Keersmaeker en Michèle Anne De Mey in 'Piano Phase', de eerste beweging uit 'Fase. Four movements on the music of Steve Reich'. De vernieuwende, minimalistische choreografie die als vertrekbasis diende voor 'Rosas danst Rosas'. En toch: 'Fase', in al zijn strukturalistische (sic) complexiteit, met zijn repetitieve bewegingen, zijn schijnbare emotioneelheid en afstandelijkheid wist blijkbaar toch beter te boeien dan het meer tastbare 'Rosas danst Rosas'. Dat de voorstelling in de Stadsschouwburg zo uniek was, is misschien ten dele te wijten aan de simpele, maar inventieve omkering van de logica: 'Fase' (1981) werd gedanst na Rosas (1983). (foto Kris Kuypers)

Strips:

Een vreemde eend in de bijt

Benoit Sokal moet met z'n Canardo-reeks zowat de rijzende ster zijn aan het firmament van de Belgische strip. Canardo, een minder fraai soortgenootje van Donald Duck, speelt voor inspecteur in een diereengemeenschap, die evenwel refereert naar onze eigen menswereld waarvan de tekenaar graag de barbaarsheid ten tonele voert.

Wat de vertelvorm betreft wortelt Sokal in de eeuwenoude *dierenepiek*, die nogal eens te interpreteren valt als een verkapt en bijgevolg veiliger vorm van maatschappijkritiek (cfr. Reinaert de Vos). Opportunistische beleidsmensen, vivisektie, wrede machtswellustelingen... krijgen het hard te verduren bij Sokal.

Weemoedig waas

Bovendien gaat hij de naturalistische toer op: de lotsbestemming van de dieren lijkt onherroepelijk vast te liggen. In *Moord in de berm* gaat een straathond dapper op zoek naar zijn verloofde, maar iedereen vertelt hem dat hij haar vermoord heeft. In 'n volgend avontuur ontsnapt ook de allerlaatste nakomeling van *Raspoetin* niet aan haar noodlot. Determinisme alom en de meeste verhalen endigen dan ook in mineurstemming. Er hangt trouwens steeds zo'n weemoedig waas om de figuren, de matte kleuren en het decor (meestal is het slecht weer) versterken deze indruk nog. Wat niet belet dat de tekeningen gedetailleerd zijn, en sterk aanleunen bij *Franquin's* gedurfde *Zwartkijken*.

De tragiek van het dierenleed — of beter ons mensenleed — geeft vaak aanleiding tot ontroering, maar meer

nog tot een bitter sarkasme. In dit soort gebeurtenissen is er geen plaats voor helden; ironisch genoeg zegt Canardo op het eind van *De zachte dood* de held te zijn, maar dan besef je ook al lang 'escapism isn't freedom'. Ook nu weer vloeit er bloed: een doodbrave teddybeer ondergaat een metamorfose tot een geweldadige grizzly als het bekende lied 'Lili Marleen' zijn hersenpan binnendringt. De verklaring van dit fenomeen moet 46 bladzijden overspannen, wat net teveel is. Nieuwe ideeën waren deze keer blijkbaar gerantsoeneerd, hopelijk geen zachte dood voor Sokal.

Pascal Lefèvre

Sokal: *Canardo*, Pepperland, Brussel, 48 blz. (wellicht onvindbaar).
Sokal: *Moord in de Berm*
Het teken van Raspoetin
De zachte dood
Alle drie bij Casterman uitgegeven, 46 blz./112 frank.

uit *Wordt Vervolg*, nummer 6

Unieke reproduceermethode

Nooit tevoren in de geschiedenis beschikte men over zoveel informatie. De moderne technologie maakt het mogelijk snel en goedkoop informatie te vermenigvuldigen. Pencoprint heeft die trend gevolgd en voor sneldruk de meest geperfectioneerde Xerox-drukmachines in huis gehaald. Pencoprint reproduceert nu nóg sneller en voordeliger voor u.

Alle kopieerdrukwerk

Tijdschriften, reisverslagen, facturen, uitnodigingen, cursussen, reclame. Alle kopieerdrukwerk dat u Pencoprint toevertrouwt voldoet aan de eisen die u van kwaliteitswerk verwacht: uitstekende punt-voor-punt weergave, grote verwerkingsmarge, scherpheid, beschrijfbaarheid. Recto-verso levert geen problemen op en verkleinen al evenmin. Of drukken op karton of gekleurd papier. Pencoprint zorgt verder voor het vergaren, perforeren, nieten, plakken onder al dan niet bedrukte omslag.

Bliksemsnelle service

Geen risico's om vijf voor twaalf! Pencoprint beschikt over een dubbel machinepark Xerox 9500, eigen fotozetterij, drukkerij (vijf groepen) en een moderne boekbinderij. **Zonder tussenpersonen** en met attente service leveren zij uw werk in een minimum van tijd.

pencoprint pvba

tiensestraat 36
Leuven
tel. 016/22.10.39

Utt in wereldpremière

vervolg van p. 10

lijkkend, zielig tot bijna lachwekkend, waarbij zij tierend haar trance illustreert. Telkens weer tracht ze zich vast te klampen aan onbestaande ruimtes.

Ikeda biedt ons twee kulturen aan in kontradictie: de schoonheid van het Oosten en de wreedheid van de Westerse wereld. Heel het spektakel overstijgt zijn werkelijke gedaante en slaapt zo het publiek mee in een metafysische wereld. Een korte stilte wordt opgevolgd met lichtlijnen op de podiumvloer.

Een derde gedeelte onderscheidt zich duidelijk van de andere door het Oosterse karakter. Op twee panelen wordt een schaduwdans gebracht met een veelheid van lyrische schoonheid. Mede door het veranderen van de invalshoeken van het licht geeft het een traag, mysterieus bewegingsbeeld dat aangevuld wordt met schaduwen van wierook. Bij het wegschuiven van de panelen komt het beeld van een vrouw van water en spiegels te voorschijn. De

wit-grijze koepel waarin Ikeda een traagheid van oneindige bewegingen naar voor brengt wijst andermaal op het Oosters karakter van deze dans. Nevels van rook, vermengd met een scherpe wierookgeur geeft lijn aan een hemels bestaan.

Het derde deel speelt zich af in de Yoni, het dodenrijk. In een sprookjesachtige gedaante danst ze een epos van de dood. Tussen leven en dood ligt de witte naaktheid. Ikeda verwisselt van gedaante, ze danst nu in een minimum aan kledij, over haar lichaam een mengeling van zweet en schmink. In de traag ritmische, verkrampde dans komen nu ook meer vloeiende en langgerekte bewegingen. Een prachtig effect van neerkomende zandstralen vervolledigt het bezwerende van het dagedeelte.

Terwijl de muziek over gaat van een kosmische vreemdheid tot het kerkelijk requiem is een vierde dagedeelte ingezet. Opvallend is het grote contrast van de scherpe minimale muziek en het bijna romantische requiem. Verenzelvigd met de aarde sluip Ikeda verder op handen en voeten over

het laagverlichte podium. Traag kruipend en tastend danst zij een magisch ritueel. Het laatste gedeelte tenslotte draagt de naam 'Bloem'. In de dans sterft Ikeda, vallend en afgelijnd geeft zij een beeld van de dood. Maar het is hier waar de boodschap eindigt. De rituele levensloop wordt onsterfelijk gemaakt in een bloem. We zien Ikeda in een witte cirkel onder het vallende zand.

De laatste zandstraal verdwijnt doordat een laatste dakspot van het zand een uitdovende vuurzuil maakt.

De koele expressiviteit, de perfecte lichamelijkeheid en het ideeëngoed van choreograaf Ko Murobushi tillen deze productie op hoog nivo ondanks een ietwat te stroperig vierde deel. Hoewel Utt zeker vol zit met diepgaande symboliek, moet men het gebeuren niet trachten te begrijpen maar ondergaan in zijn totaliteit. Elke losstaande beweging interpreteren is zinloos en onmogelijk. Het gaat hier om totaal-indrukken. 'Utt' bewijst zijn plaats te hebben in het Klapstuk zowel door het anders-zijn als doordat het breekt met alle traditionele normen. Ikeda gaf ons weer een bewijs dat cultuur niet een middel is om met verstand en maatstaven van stijl en smaak het leven te begrijpen. Cultuur is geïntegreerd in het leven in zijn totaliteit.

Deze maand tref je DUBBEL GELUK...

...als je 21 wordt.

Naast de klassieke gelukswensen van Jan en alleman biedt STELLA jou 'n meer dan origineel geschenk aan. Geen tien, geen twintig maar liefst vijftig lekkere frisse STELLA's...

Elke maandagnamiddag van 13 tot 18 uur kan je deze 50 gratis STELLA-bons komen afhalen in de Raadskelder, onder het Stadhuis, op de Grote Markt.

Samen met je vrienden zul je daarna in het café van je eigen keuze alvast wel klinken op die "21 lentes". Wij, van STELLA, wensen je nogmaals proficiat en ... gezondheid!

P.S. Vergeet je identiteits- en studentenkaart niet mee te brengen.

ASR-BERICHTJES

STENCILDIENST

Dat er een stencildienst bestaat op het Stuc, zal voor de meeste lezers geen nieuws zijn. Voor de anderen zij gemeld dat iedereen (dus niet alleen studentenorganisaties of zo) op de eerste verdieping van het Stuc-gebouw stencils kan laten afdragen. Wij beschikken over een *Roneo-Vickerstoestel* maar ook stencils met andere koppen kunnen gebruikt worden. Een fotostencil-apparaat hebben we ook. De apparatuur wordt enkel gebruikt door de jobist van dienst.

De openingsuren van de stencil-dienst zullen voor het komende academiejaar in principe als volgt zijn: elke maandag, dinsdag, woensdag en vrijdag van 14 tot 16 uur. Het publiek wordt vriendelijk verzocht zich bij voorkeur op die uren rechtstreeks tot de stencildienst te wenden. Als dat moeilijk is, kan stencilwerk ook afgegeven worden binnen de normale kantooruren op het ASR-sekretariaat: maandag en dinsdag de hele dag en de andere dagen van 14 tot 17.30 uur. Wie rechtstreeks met de jobist onderhandelt, kan vaak meteen geholpen worden (als de opdracht niet te groot is), maar in principe moet je toch rekening houden met een wachttijd van een dag. Dat geldt zeker voor wie opdrachten binnenbrengt buiten de normale stenciluren. Schrijf op een papertje ook altijd duidelijk hoeveel exemplaren je wilt, of je wilt of recyclepapier wenst, wat er recto of verso moet, enzovoort.

Renacer

Wedergeboorte

Tot 19 oktober loopt nog in het fakulteitsgebouw van W & L (pauzekamer) de tentoonstelling *Renacer*.

Het gaat om het werk van vier Chileense kunstenaars, die in ballingschap in Parijs leven. P. Lienas, A. en N. Von Fash en A. Cuadra vluchten vrij laat uit Chili, na een aantal jaren gevangenschap. Enkele van de beeldhouwwerken, foto's, bedenkingen en schilderijen zijn trouwens in de gevangenis gemaakt.

Quarantaine

We kregen een vaag bericht over de oprichting van een nieuw studentenblad met de bovenstaande nietszeggende titel en een voorlopige redactie bestaande uit Pol en Sokkers.

Gekenmerkt door vele geleerd aandoende -ismen is het vanaf volgende week te koop in iedere fakulteit en aan de ingang van Alma 11

FAKULTEITEN KORT

Ekonomika met vlag en wimpel

De eerstejaarsstudenten in de Dekenstraat zullen het deze dagen niet gemakkelijk hebben om hun presidium te onderscheiden van de studentenklubs. Het hele presidium tooit zich daar inderdaad voor twee weken met studentenlief. Een en ander zal bedoeld zijn om de presidiumleden snel te kunnen terugvinden in het gewoel dat door de grote toeloop van nieuwe studenten wordt veroorzaakt. Die toeloop is inderdaad weer zo overvloedig dat Ekonomika alweer een beroep moest doen op de megafoons van de ASR om haar nieuwe studenten nog verstaanbaar toe te kunnen spreken.

Apollonia leeft!

De kring van de tandheelkundigen bestaat toch nog. Vorig jaar zocht de VETO-redactie nog tevergeefs naar die kring i.v.m. de artikelenreeks over de ASR. Kringraad beschikte toen slechts over één of twee adressen en hoorde daar verder niets van. Apollonia leek een onderaards bestaan te leiden. Twee weken geleden echter passeerde een groepje tandheelkundestudenten op het Stuc en op Sociale Raad om assistentie te vragen voor de uitnodiging aan de eerstejaars i.v.m. het onthaal. Vreugde alom op de verdieping... en de belofte voor een interview met de teruggevonden kring in VETO over een paar weekjes. (Lb)

Universiteit Derde Leertijd Leuven

Op dinsdag 11 oktober 1983 zette de Universiteit Derde Leertijd Leuven het academisch jaar in. Elke dinsdagmiddag verzamelt deze organisatie in de Fakulteit Letteren voor een wetenschappelijke lezing. Deze voordrachten bieden de gelegenheid tot een geprivilegeerd contact met vooraanstaande wetenschapslui van de KUL. Leertijd of vooropleiding hebben minder belang van de kursisten is een brede interesse voor onderwerpen van actuele, historische, wetenschappelijke of filosofische aard-gevraagd.

Het eerste semester telt acht voordrachten, o.a. op 25 oktober "Neo-Marxisme" door prof. dr. Eug. De Jonghe, en op 15 november, "de Financieel-Economische toestand van België" door prof. dr. em. Robert Vandeputte.

Het volledige programma, en andere inlichtingen kan men bekomen bij:

P. Potargent, voorzitter, Berglaan 32 3030 Heverlee tel. 016/22 30 50

Projekt

"arbeid en leven"

Op 20, 21 en 22 oktober organiseert het Regionaal Komitee Kortrijk (stichting Lodewijk de Raet) een beurs met als thema "Arbeid en Leven".

Vertrekend vanuit de realiteit van bedrijfsluitingen en werkloosheid in het Kortrijkse kwam men tot de idee een nieuwe definitie van "arbeid". De beurs omvat 3 delen die op elkaar inspelen en door elkaar geprogrammeerd worden: projectenbeurs, idee-beurs, en een animatiegedeelte.

Voor meer informatie: Regionaal Komitee Kortrijk Doornikewij 59 8500 Kortrijk 056/22 23 11

Elke Leuvense vereniging kan bij VETO achterpagina-berichten in de bus stoppen. Opgesapt, gevaar voor inkrimping, mededeling gevraagd, niet meningen. Daar dient de lezersbrievenrubriek voor. Eventueel kan een vrije tribune overwogen worden.

DE MAALTIJDSCHIJF

Sinds enkele tijd heb je al eens horen spreken over de maaltijdschijf. Deze maaltijdschijf is een richtlijn die we volgen om gezond en volwaardig te eten. Eenvoudigweg mogen we zeggen dat we trachten bij elke maaltijd uit ieder vakje van de schijf een voedingsmiddel te nuttigen.

Op de tekening zie je dat we in de schijf 2 grote en 2 kleine vakken onderscheiden. De oppervlakte van de vakken is belangrijk.

We nemen liefst minder uit de 2 kleintjes en elke dag veel uit de 2 grote. In elk van de 4 vakken zijn die voedingsmiddelen gegroepeerd die een overeenkomst vertonen in hun (voedingsstoffen)samenstelling. Om voor plaatsing in aanmerking te komen moet elk product aan vastgestelde voorwaarden voldoen.

Wat bevatten nu deze vakken? Even verduidelijken.

• Vak 1 (links boven)

Dit is een goede bron van zetmeel, voedingsvezel, plantaardig eiwit, B-vitamines en mineralen (zoals ijzer).

Producten:

Volkorenbrood en broodvervangers (o.a. beschuit, havermost, Knäckebröd, müslil). Aardappelen en aardappelvervangers (o.a. rijst, macaroni en spaghetti). Peulvruchten (o.a. erwten, bonen, linzen, soja).

• Vak 2 (rechts)

Wordt hoofdzakelijk gezien als bron van vitamine C en voedingsvezel.

Producten:

Groenten (zo mogelijk elke dag vers). Fruit (keuze te over).

• Vak 3 (beneden)

Bron van dierlijk eiwit, B-vitamines en mineralen.

Producten:

Melk en melkproducten (o.a. kaas en yoghurt). Vlees en magere vleeswaren.

Vis.

Kip.

Ei.

• Vak 4 (links onder)

Hierin plaatsen we de vetten (als bron van veel energie, vitamine A en D en linolzuur).

Producten:

Gevitamineerde margarine en boter.

Wat nu met de producten die je nergens kan plaatsen?

Deze verzameling noemen we de *restgroep*. Let op, ze zijn niet verboden, maar vervullen meer een functie als *aankleeder* van de maaltijden.

Zoet broodbeleg, sausen, olie, cake en allerhande snoepgoed als tussendoortje zijn hiervan voorbeelden.

Vermijd ze beter, want ze brengen alleen maar kale energie aan (leveren enkel calorieën en weinig of geen nuttige voedingsstoffen).

Noten klasseren we ook in de restgroep. Niet dat ze minderwaardig zijn, integendeel. Ze brengen zeer veel eiwitten, mineralen en vezels aan, maar ze bevatten verhoudingsgewijs een grote hoeveelheid vet. In het Vlaams menupatroon komen normaal geen noten voor.

Zo, dit is wat de maaltijdschijf ons vertelt. Voor alle inlichtingen kan je de Werkgroep Voeding bereiken op het bureau van L. Van der Aa, Van Evenstraat 2c, 2^e verdieping.

Gezondheid is ook smakelijk!

